

Pokračování slavného výprasku

Osudy dobrého vojáka Švejka
za světové války

POKRAČOVÁNÍ SLAVNÉHO VÝPRASKU

OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA
ŠVEJKA ZA SVĚTOVÉ VÁLKY

JAROSLAV HAŠEK

eknizky.sk

Pokračování slavného výprasku by Jaroslav Hašek is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

Švejk v transportu ruských zajatců	1
Duchovní útěcha	21
Švejk opět u své marškompanie	29

Švejk v transportu ruských zajatců

Když tedy Švejk, považovaný omylem v ruském plášti a ve furažce za ruského zajatce, uprchlého z vesnice před Felštýnem, psal své zoufalé výkřiky uhlem na stěny, nikdo si toho nevšímal, a když chtěl v Chyrówě na etapě všechno dopodrobna vysvětlit nějakému důstojníkovi, který šel právě okolo, když jim rozdávali kousky tvrdého kukuřičného chleba, tu ho jeden z maďarských vojáků, hlídající transport zajatců, uhodil kolbou do ramene s poznámkou: „Baszom az élet, lezeš do řady, ruská svině!“

Tohle všechno bylo v rámci, jak zacházeli Maďaři s ruskými zajatci, jejichž řeči nerozuměli.

Švejk se tedy vrátil do řady a obrátil se k nejbližšímu zajatci:

„Von ten člověk koná svou povinnost, ale vydává sebe sám v nebezpečí. Což kdyby náhodou měl nabitou a votevřenej fršlús? Tak by se mu mohlo lehce stát, že jak mlátí člověka do ramene a lauf má proti sobě, že by moh kvér spustit a celej náboj by mu vletěl do huby, a von by zemřel ve vykonávání své povinnosti. Na Šumavě v jedněch lomech kradli skaláci dynamitový zápalky, aby měli zásobu na zimu na trhání pařezů. Hlídač v lomech dostal rozkaz, když jdou skaláci z práce, každýho šacovat, a von to dělal s takovou láskou, že chyt hned prvního skaláka a začal mu plácát tak náruživě po kapsách, až tomu skalákovi dynamitový zápalky v kapse vybuchly, a voba i s hlídačem vyletěli do povětří, takže to vypadalo, jako by se ještě v poslední chvíli drželi kolem krku.“

Ruský zajatec, kterému to Švejk vyprávěl, díval se na něho s plným porozuměním, že z celé řeči nerozumí ani slova.

„Ne ponymat, já krymsky tatárin, Allah achper.“ Tatar sedl si, zkrříživ nohy, na zem, složiv ruce na hrud', začal se modlit: „Allah achper – Allah achper – bezmila – arachman – arachim – málinkin mustafír.“

„Tak ty seš tedy Tatar,“ soustrastně řekl Švejk, „ty jsi se vydařil. Pak mně máš rozumět a já tobě, když seš Tatar. Hm – znáš Jaroslava ze Šternberka? To jméno neznáš, ty kluku tatarská? Ten vám natřel prdel pod Hostýnem. To ste vod nás jeli, vy kluci tatarský, z Moravy svinským krokem. Patrně vás ve vašich čítankách neučejí, jako nás to učivali. Znáš

2 Pokračování slavného výprasku

hostýnskou Panenku Marii? To se ví, že neznáš – ta byla taky při tom, však voni vás, kluky tatarský, tady v zajetí pokřtější.“

Švejk obrátil se na druhého zajatce: „Ty seš taky Tatar?“ Oslovený porozuměl tomu slovu Tatar, zavrtěl hlavou: „Tatárin net, čerkes, rodneja čerkes, golovy režu.“

Švejk měl vůbec štěstí, že se octl ve společnosti různých příslušníků východních národů. Byli tu v transportu Tataři, Gruzíni, Osjetínci, Čerkesové, Mordvíni a Kalmykové. Tak měl Švejk neštěstí, že se nemohl dohovorit s nikým, a s ostatními vlekli ho na Dobromil, odkud se měla spravovati dráha přes Přemyšl na Nižankovice.

V Dobromilu, na etapě v kanceláři, jednoho po druhém zapisovali, což šlo velice ztěžka, poněvadž ze všech 300 zajatců, které do Dobromilu přihnali, nikdo nerozuměl ruštině šikovatele, který tam seděl za stolem a který se přihlásil kdysi, že umí rusky, a jako tlumočník vystupoval nyní ve východní Haliči. Dobře před třemi nedělemi objednal si německo-ruský slovník a konverzaci, ale dosud mu to nepřišlo, takže mluvil místo rusky lámanou slovenčinou, kterou si bídně osvojil, když jako zástupce vídeňské firmy prodával na Slovensku obraz svatého Štěpána, kroupenky a růžence.

Nad těmito podivnými postavami, s kterými se vůbec nemohl smluvit, byl celý vyjeven. Vyšel tedy ven a zařval do skupiny zajatců: „Wer kann deutsch sprechen!“

Ze skupiny vystoupil Švejk, který se hnal s radostnou tváří k šikovatelovi, který mu řekl, aby šel hned za ním do kanceláře.

Šikovatel posadil se za lejstra, za haldu blanketů o jménu, původu, příslušenství zajatců, a nyní začal zábavný německý rozhovor:

„Ty jseš žid, vid?“ začal na Švejka. Švejk zavrtěl hlavou.

„To nemusíš zapírat,“ pokračoval s určitostí šikovatel tlumočník, „každý z vás zajatců, který uměl německy, byl žid, a basta. Jak se jmenuješ? Švejch? Tak vidíš, co zapíráš, když máš takové židovské jméno? U nás se nemusíš bát přiznat se k tomu. U nás v Rakousku se nedělají pogromy na židy. Odkud jsi? Aha, Prága, á, to znám, to znám, to je u Varšavy. Taky jsem tu měl před týdnem dva židy z Prágy od Varšavy, a tvůj pluk, jaké má číslo? 91?“ Šikovatel vzal schematismus, listoval se v něm: „Jednadevadesátý pluk je erivanský, Kavkaz, kádr má v Tiflisu, to koukáš, co, jak my tady všechno známe.“

Švejk opravdu koukal na tu celou historii a šikovatel pokračoval s

velkou vážností, podáváje Švejkovi napolo dokouřenou svou cigaretu: „To je jiný tabák než ta vaše machorka. – Já jsem zde, židáčku, nejvyšším pánem. Když já něco řeknu, tak se všechno musí třást a zalízat. U nás ve vojsku je jiná disciplína než u vás. Váš car je ksindl, ale náš car je otevřená hlava. Teď ti něco ukážu, abys věděl, jaká je u nás disciplína.“

Otevřel dveře do vedlejší místnosti a zavolal: „Hans Lófler!“ Ozvalo se „Hier!“ a dovnitř vstoupil volatý voják, Štajeráček, s výrazem ubrečeného kreténa. To byla na etapě holka pro všecko.

„Hans Lófler,“ poručil šikovatel, „vezmi si tamhle mou dýmku, strč si ji do huby, jako když pes aportuje, a budeš po čtyřech běhat kolem stolu tak dlouho, dokud neřeknu Halt! Přitom musíš štěkat, ale tak, aby ti fajfka z huby nevypadla, nebo tě dám uvázat.“

Volatý Štajeráček dal se do lezení po čtyřech a do štěkání. Šikovatel vítězoslavně podíval se na Švejka: „Co, neříkal jsem ti to, židáčku, jaká je u nás disciplína?“ A šikovatel s potěšením díval se na tu němou vojenskou tvář z nějaké alpské salaše. „Halt!“ řekl konečně, „nyní panáčku] a aportuj dýmku. – Dobře, a teď zajódluj.“

Místností ozval se řev: „Holarijó, holarijó...“

Když bylo po představení, šikovatel vytáhl ze zásuvky 4 Sportky a velkomyslně je daroval Hanzimu, a tu jal se Švejk lámanou němčinou vykládat šikovateli, že u jednoho regimentu měl jeden důstojník takového poslušného sluhu, že ten udělal všechno, co si jeho pán přál, a když se ho jednou optali, jestli by sežral lžící, kdyby mu jeho pán poručil, i to, co vykadí, že řekl: „Kdyby mně to můj pan lajtnant poručil, sežral bych to dle rozkazu, ale nesměl bych v tom najít vlas, to si strašně ekluju, to by se mi udělalo hned špatně.“

Šikovatel se zasmál: „Vy židi máte podařené anekdoty, ale to bych se chtěl vsadit, že disciplína ve vašem vojsku není jako u nás. Abychom tedy přišli k jádru věci, já tě ustanovuji nad transportem! Do večera sepíšeš mně jména všech druhých zajatců! Budeš pro ně fasovat mináž, rozdělíš je po deseti mužích a ručíš za to, že nikdo neutec! Kdyby ti někdo utek, židáčku, tak tě zastřelíme!“

„Já bych chtěl, pane šikovateli, si s váma promluvit,“ řekl Švejk.

„Jen nesmlouvej,“ odpověděl šikovatel. „To já nemám rád, nebo tě pošlu do lágru. Náramně brzo jsi se u nás v Rakousku nějak aklimatizoval. – Chce si se mnou soukromě promluvit... Čím je člověk na vás zajatce

4 Pokračování slavného výprasku

hodnější, tím je to horší... Tedy se hned seber, tady máš papír a tužku a piš seznam...! Co chceš ještě?“

„Ich melde gehorsamst, Herr Feldwibel...“

„Hleď se ztratit! Vidíš, co mám práce!“ Obličej šikovatelův vzal na sebe výraz člověka úplně přepracovaného.

Švejek zsalutoval a odešel k zajatcům, přičemž si pomyslel, že trpělivost pro císaře pána nese ovoce.

Horší to ovšem bylo se sestavováním seznamu, než pochopili zajatci, že mají jmenovat své jméno. Švejek prožil mnoho v životě, ale přece jen tahle tatarská, gruzínská a mordvinská jména mu nešla do hlavy. „To mně nikdo nebude věřit,“ pomyslel si Švejek, „že se někdy někdo moh tak jmenovat jako ti Tataři kolem: Muhlahalej Abdrachmanov – Bejmurat Allahali – Džeredže Čerdedže – Davlatbalej Nurdagalejev a tak dále. To u nás máme přeci lepší jména, jako ten farář v Židohoušti, kterej se jmenoval Vobejda.“

Zas chodil dál vystrojenými řadami zajatců, kteří postupně vykřikovali svá jména a příjmení: „Džindralaj Hanemalej – Babamulej Mirzahali“ a tak dále.

„Že si nepřekousneš jazyk,“ říkal každému z nich s dobráckým úsměvem Švejek. „Jestlipak to není lepší, když se u nás jmenuje někdo Bohuslav Štěpánek, Jaroslav Matoušek nebo Růžena Svobodová.“

Když konečně Švejek po hrozném utrpení sepsal všechny ty Babula Halleje, Chudži Mudži, umínil si, že to zkusí ještě jednou a vysvětlí tlumočnickovi šikovatelovi, že se stal obětí omylu a jak už několikrát po cestě, když ho hnali mezi zajatci, marně se dovolával spravedlnosti.

Šikovatel tlumočnick, který již předtím nebyl úplně strážlivý, mezitím pozbyl úplně soudnosti.

Měl před sebou rozloženou inzertní část nějakých německých novin a zpíval inzeráty na notu Radeckého pochodu: „Gramofon vyměním za dětský kočárek! – Skelné střepy, bílé tabulové i zelené, kupuji! – Účtovat i bilancovat naučí se každý, kdo prodělá písemný kurs účetnictví“ a tak dále.

Na některý inzerát nehodil se pochodový nápěv, šikovatel však to chtěl vší mocí přemocet, proto mlátil si pěští do taktu do stolu a dupal nohama. Oba jeho kníry, spleené kontušovkou, trčely po obou stranách tváře, jako kdyby mu vrazili do každé strany zaschlé štětce od arabské gumy. Jeho opuchlé oči zpozorovaly sice Švejka, ale nenásledovala žádná reakce na tento objev, jenom to, že šikovatel přestal tlouct pěští a dupat nohama.

Přebubnovával si na židli na nápěv „Ich weiß nicht, was soll's bedeuten...“ nový inzerát: „Karolina Dreger, porodní babička, doporučuje se ct. dámám v každém případě.“

Přezpěvoval si to tišeji a tišeji a tichounce, až konečně umlkl, nehybně se zadíval na celou velkou plochu inzerátů a dal příležitost Švejkovi, aby se rozpovídal o svém neštěstí, ku kterémuž povídání Švejkovi dostačovaly jen taktak věty v lámané němčině.

Švejk začal tím, že měl přeci jen pravdu, jít na Felštýn podél potoka, ale že za to nemůže, když jeden neznámý ruský voják uteče ze zajetí a jde se vykoupat do rybníka, kolem kterého on, Švejk, musel jít, poněvadž to byla jeho povinnost, když šel nejkratší cestou na Felštýn jako kvartýrmachr. Rus jakmile ho uviděl, utekl a nechal všechnu svou uniformu ve křoví. On, Švejk, že slýchal, jak třeba na pozici používá se k výzvědné službě uniformy padlých nepřátel, a proto že na zkoušku se převlékl do zanechané uniformy, aby se přesvědčil, jak by se mu v takovém případě v cizí uniformě chodilo.

Vysvětliv tento svůj omyl, tedy Švejk seznal, že mluvil úplně zbytečně, poněvadž šikovatel již dávno spal, ještě než došel k tomu rybníku. Švejk důvěrně přikročil k němu a dotkl se jeho ramene, což úplně stačilo, aby šikovatel spadl ze židle na zem, kde spal klidně dál.

„Vodpustějí, pane šikovatel,“ řekl Švejk, zasalutoval a vyšel z kanceláře.

Časně ráno změnilo vojenské stavební velitelství dispozice a usneslo se, že ona skupina zajatců, ve které byl Švejk, bude dopravena přímo do Přemyšlu k obnovení trati Přemyšl-Lubaczów.

Zůstalo tedy vše při starém a Švejk pokračoval ve své odyseji mezi ruskými zajatci. Maďarské hlídky hnaly to všechno bystrým tempem kupředu.

V jedné vesnici, kde byl oddych, srazili se na návsi s oddělením trénu. Před skupinou vozů stál důstojník a díval se na zajatce. Švejk vyskočil z řady, postavil se před důstojníka a zvolal: „Herr Leutnant, ich melde gehorsamst.“ Víc ale neřekl, neboť hned tu byli dva maďarští vojáci, kteří ho pěstěmi do zad vrazili mezi zajatce.

Důstojník hodil za ním nedopalek cigarety, který jiný zajatec rychle zvedl a kouřil dál. Potom důstojník vykládal vedle stojícímu kaprálovi, že v Rusku jsou němečtí kolonisté a ti že také musí bojovat.

Potom už se po celé cestě do Přemyšlu nevyskytla Švejkovi příležitost

6 Pokračování slavného výprasku

někomu si postěžovat, že je vlastně kompanieordonanc 11. marškompanie 91. regimentu. Až teprve v Přemyšlu, když je navečer zahnali do jedné rozbité pevnůstky ve vnitřním pásmu, kde byly uchovány stáje pro koně pevnostního dělostřelectva.

Byla tam navrstvena tak zavšivená sláma, že krátkými stébly vši pohybovaly, jako by to nebyly vši, ale mravenci, odtahující materiál ku stavbě svého hnízda.

Také jim rozdali trochu černé špíny z čisté cikorky a po kusu trupelovitého kukuřičného chleba.

Potom je přejímal major Wolf, vládnouti tou dobou nad všemi zajatci pracujícími na opravách v pevnosti Přemyšlu a okolí. To byl důkladný člověk. Měl u sebe celý štáb tlumočnicků, kteří vybírali ze zajatců specialisty ku stavbám podle jejich schopností a předběžného vzdělání.

Major Wolf měl utkvělou představu, že ruští zajatci zapírají svou gramotnost, poněvadž se stávalo, že na jeho přetlumočenou otázku: „Umíš stavět železnice?“ odpovídali všichni zajatci stereotypně: „O ničem nevím, o ničem takovém jsem neslychal, žil čestně a poctivě.“

Když tedy stáli již sešikováni před majorem Wolfem a celým jeho štábem, otázal se zprvu major Wolf německy zajatců, kdo z nich umí německy.

Švejk rázně vykročil, postavil se před majora, hodil mu čest a hlásil, že on umí německy.

Major Wolf, zřejmě potěšen, ihned se Švejka optal, zdali není inženýrem.

„Poslušně hlásím, pane majore,“ odpověděl Švejk, „že inženýrem nejsem, ale ordonancí 11. marškompanie 91. regimentu. Upadl jsem do našeho zajetí. To se stalo takhle, pane majore...“

„Cože?“ zařval major Wolf.

„Poslušně hlásím, pane majore, že se to má takhle...“

„Vy jste Čech,“ řval dál major Wolf. „Vy jste se převlékl do ruské uniformy.“

„Poslušně hlásím, pane majore, že to všechno úplné souhlasí. Já jsem opravdu rád, že pan major se hned vžil do mé situace. Možná, že už naši někde bojují, a já bych tady zbytečně proflákal celou vojnu. Abych jim to, pane majore, ještě jednou po pořadě vysvětlil.“

„Dost,“ řekl major Wolf a zavolal na dva vojáky s rozkazem, aby ihned

toho muže odvedli na hauptvachu, a sám ještě s jedním důstojníkem ubíral se pomalu za Švejkem, přičemž rozhazoval v rozhovoru s důstojníkem rukama. V každé jeho větě bylo něco o českých psech a zároveň z jeho řeči vycitoval druhý důstojník velkou radost majorovu, že svým bystrozrakem objevil jednoho z těch ptáčků, o jejichž velezrádné činnosti za hranicemi vydávány byly již po kolik měsíců velitelům vojenských částí tajné rezerváty, že totiž je zjištěno: jak někteří přeběhlíci od českých regimentů, zapomínajíce na svou přísahu, vstupují do řad ruského vojska a slouží nepříteli, prokazujíce mu zejména platné vyzvědačské služby.

Rakouské ministerstvo vnitra tápalo ještě ve tmách, pokud se týkalo zjištění nějaké bojovné organizace z přeběhlíků na ruskou stranu. Neznalo ještě nic určitého o revolučních organizacích v cizině a teprve v srpnu na linii Sokal Milijatin – Bubново obdrželi velitelé bataliónů důvěrné rezerváty, že bývalý rakouský profesor Masaryk utekl za hranice, kde vede proti Rakousku propagandu.

Nějaký pitomeček od divize doplnil rezervát ještě tímto rozkazem: „V případě zachycení předvésti neprodleně k štábu divize!“

Toto tedy připomínám panu presidentovi, aby věděl, jaké nástrahy a léčky byly na něho kladeny mezi Sokalem – Milijatinem a Bubnovou.

Major Wolf v té době ještě neměl zdání o tom, co vlastně všechno chystají Rakousku přeběhlíci, kteří později, setkávající se v Kyjevě a jinde, na otázku: „Co tady děláš?“ odpovídali vesele: „Zradil jsem císaře pána.“

Znal jenom z těch rezervátů o těch přeběhlících špiónech, z nichž jeden, kterého odvádějí na hauptvachu, tak lehce mu padl do pasti. Major Wolf byl trochu ješitný člověk, představoval si z vyšších míst pochvalu, vyznamenání za svou ostražitost, opatrnost a nadání.

Nežli došli k hauptvaše, byl přesvědčen, že tu otázku: „Kdo zná německy?“ dal schválně, poněvadž se mu již hned, jak zajatce prohlížel, právě ten zdál podezřelým.

Důstojník jej provázející kýval hlavou a řekl, že bude třeba oznámiti zatčení na velitelství posádky k dalšímu řízení a převedení obžalovaného k vyššímu vojenskému soudu, poněvadž to rozhodné nejde, jak říká pan major, vyslechnout ho na hauptvaše a pak ho hned za hauptvachou pověsit. On bude pověšen, ale právní cestou podle vojenského soudního řádu, aby docíleno bylo spojitosti s podobnými jinými zlosyny podrobným výslechem před pověšením. Kdoví co se ještě z toho nevyklube.

8 Pokračování slavného výprasku

Major Wolf byl jat náhlou neústupností, vjela do něho doposud skrytá zhovadilost, takže prohlásil, že toho přeběhlíka špióna dá ihned po výslechu pověsit na své riziko. On si to ostatně může dovolit, poněvadž má vysoké známosti, a jemu že je to všechno úplně jedno. Je to zde jako na frontě. Kdyby ho byli chytli a objevili hned za bojištěm, tak by ho byli vyslechli a také hned pověsili a nedělali by s ním taky žádných cavyků. Ostatně přece snad zná pan hejtman, že velitel ve válečném území, jakýkoliv velitel od hejtmána nahoru, má právo všechny podezřelé lidi věšet.

Major Wolf si to ovšem trochu popletl, pokud se týká pravomoci vojenských hodností na věšení.

Ve východní Haliči, čím blíže k frontě, tím více tato pravomoc sestupovala na nižší a nižší šarže, až konečné stávaly se případy, že třeba kaprál vedoucí patrolu dal pověsit dvanáctiletého kluka, který mu byl podezřelý tím, že v opuštěné a vydrancované vesnici vařil si v rozbořené chatě slupky od brambor.

Také hádka mezi hejtmanem a majorem se stupňovala.

„Nemáte na to práva,“ křičel rozčileně hejtman. „Ten bude pověšen na základě soudního rozsudku vojenského soudu.“

„Bude pověšen bez rozsudku,“ sípal major Wolf. Švejk, kterého vedli napřed a slyšel celý zajímavý rozhovor, neřekl nic jiného svým průvodčím než: „Pěšky jako za vozem. To jsme se vám jednou v hospodě Na Zavadilce v Libni hádali mezi sebou, jestli máme nějakýho kloboučníka Vašáka, kerej vždycky dělal při zábavě neplechu, vyhodit, hned jak se vobjeví ve dveřích, nebo ho vyhodit, až si dá pivo, zaplatí a dopije, nebo mu vyndat boty, až přetancí první kolo. Hostinskej, ten zas navrhoval, abysme ho vyhodili až v půli zábavě, až bude mít nějakou útratu, pak že musí zaplatit a hned že musí ven. A víte, co nám ten lump proved? Nepřišel. Co tomu říkáte?“

Oba vojáci, kteří byli odněkud z ‚Drol, odpověděli současně: „Nix böhmisch.“

„Verstehen Sie deutsch?“ otázal se klidně Švejk. „Jawohl,“ odpověděli oba, načež Švejk poznamenal: „To je dobře, aspoň se mezi svejma neztratíte.“

Během těchto přátelských rozmluv došli všichni na hauptvachu, kde major Wolf pokračoval dále s hejtmanem v debatě o Švejkově osudu, zatímco Švejk seděl skromně vzadu na lavici.

Major Wolf konečně přece jen přiklonil se k hejtmanově názoru, že

tento člověk musí viset až po delší proceduře, které se říká roztomile: právní cesta.

Kdyby se byli Švejka optali, co on o tom soudí, byl by řekl: „Mně je to moc líto, pane majore, poněvadž voni mají vyšší šarži než pan hejtman, ale pan hejtman má pravdu. Vona každá ukvapenost škodí. U jednoho okresního soudu v Praze se jednou zbláznil jeden soudce. Dlouho na něm nebylo nic pozorovat, až to takhle u něho propuklo při líčení pro urážku na cti. Nějakej Znamenáček řekl kaplanovi Hortíkovi, kerej při náboženství nafackoval jeho klukovi, když ho potkal na ulici: ‚Vy vole, ty černá potvoro, ty nábožnej blbečku, ty černý prase, ty farní kozle, ty przniteli učení Kristova, ty pokrytče a šarlatáne v kutně! Ten bláznivej soudce byl moc nábožnej člověk. Měl tři sestry a ty všechny byly farskejma kuchařkama a jejich všem dětem byl za kmotra, tak ho to tak rozčílilo, že pozbyl najednou rozum a zařval na obžalovanýho: ‚Jménem Jeho Veličenstva císaře a krále odsuzujete se k smrti provazem. Proti rozsudku není odvolání. – Pane Horáček!‘ zavolal potom na dozorce, ‚vezmou tady tohodle pána a pověšejí ho tam, vědí, kde se klepají koberce, a potom sem přijdou, dostanou na pivo!‘ To se rozumí, že pan Znamenáček i ten dozorce zůstali stát jako zkoprnělí, ale on si na ně dup a rozkřikl se: ‚Poslechnou, nebo ne!‘ Ten dozorce se tak lek, že táh už pana Znamenáčka dolů, a nebejt obhájce, kerej se do toho vložil a zavolal záchranou stanici, nevím, jak by to bylo dopadlo s panem Znamenáčkem. Ještě když pana soudce sázeli do vozu záchrané stanice, křičel: ‚Nenajdou-li provaz, pověšejí ho na lajntuchu, potom to vyúčtujem v půlročních výkazech...‘“

Švejk byl tedy pod eskortou dopraven na velitelství posádky, když byl podepsán protokol sestavený majorem Wolfem, že jako příslušník rakouské armády vědomě, beze všeho nátlaku převlékl se do ruské uniformy a byl za frontou zadržen polním četnictvem, když Rusové ustoupili.

To všechno byla svatá pravda a Švejk, jako poctivec, nemohl proti tomu protestovati. Když se pokusil při sepisování protokolu doplnit protokol nějakým výrokem, který by snad mohl objasnit blíže situaci, byl zde hned pohotové rozkaz pana majora: „Držte hubu, na tohle se vás neptám! Věc je úplně jasná.“

Švejk potom vždy zasalutoval a prohlásil: „Poslušné hlásím, že držím hubu a že je věc úplně jasná.“

Potom, když ho přivedli na velitelství posádky, odvedli ho do nějaké

10 Pokračování slavného výprasku

díry, kde bylo dřív skladiště rýže, zároveň penzionát pro myši. Byla zde ještě všude po podlaze roztroušena rýže a myši se nikterak Švejka nebály a vesele běhaly kolem, paběrkujíce zrnka. Švejk si musel dojít pro slavník, a když se ve tmě rozhlédl, shledal, že se do jeho slavníku stěhuje ihned celá rodina myši. Nebylo žádné pochyby, že si zde chtějí udělat nové hnízdo, ve troskách slávy zpuchřelého rakouského slavníku. Švejk počal bouchat na zamčené dveře, přišel nějaký kaprál, Polák, a Švejk ho žádal, aby byl převeden do jiné místnosti, poněvadž by mohl zalehnout myši ve svém slavníku a udělat škodu vojenskému eráru, poněvadž co je ve vojenských magacínech, je všechno jeho majetkem.

Polák částečně porozuměl, zahrozil Švejkovi pěstí před uzavřenými dveřmi, a zmíniv se ještě něco o „dupě zsrane“, vzdálil se, bruče něco rozčilené o choleře, jako by ho bůhvíjak Švejk neurazil.

Noc strávil Švejk klidně, poněvadž myši nečinily si veliké nároky na Švejka a patrné měly svůj noční program, který dodržovaly ve vedlejších skladišti vojenských plášťů a čepic, které prokousávaly s velkou jistotou a s bezpečím, poněvadž až teprve za rok vzpomněla si intendantura a zavedla do vojenských skladišť erární kočky, bez nároku na penzi, které byly vedeny v intendanturách pod rubrikou „K. u. k. Militärmagazinkatze“. Tato kočičí hodnost byla vlastně jen obnovením této staré instituce, která byla zrušena po válce v šestašedesátém roce.

Dříve, ještě za Marie Terezie, v dobách válečných zaváděny byly též kočky do vojenských skladišť, když páni z intendantstva sváděli všechny své šmejdy s mundúry na nešťastné myši.

C. k. kočky v mnohých případech nekonaly však svou povinnost, a tak stalo se, že jednou za císaře Leopolda ve vojenském skladišti na Pohořelci, na základě výnosu vojenského soudu, bylo oběšeno šest koček přidělených k vojenskému skladišti. Já vím, že se tenkrát pěkně usmívali pod vousy všichni ti, co měli s tím vojenským skladištěm...

S ranní kávou strčili k Švejkovi do díry nějakého člověka v ruské furažce a v ruském vojenském plášti.

Muž ten mluvil česky, s polským přízvukem. Byl to jeden z těch ničemu sloužících v kontrašpionáži při armádním sboru, jehož velitelství nalézalo se v Přemyslu. Byl to člen vojenské tajné policie a nedal si ani příliš záležet na nějakém rafinovaném přechodu k vyzvídání na Švejkovi. Začal zcela jednoduše: „To jsem se dostal do penkneho svinstva svou neopatrností.

Já jsem sloužil u 28. regimentu a hned jsem vstoupil k Rusům do služby, a pak se dám tak hloupě chytit. Přihlásím se Rusům, že půjdu na forpatrolu... Sloužil jsem u 6. kyjevské divize. U kterého ruského regimentu jsi ty sloužil, kamaráde? Tak se mi zdá, že jsme se někde v Rusku museli vidět. Já jsem v Kyjevě znal mnoho dechů, kteří šli s námi na front, když jsme přešli do ruského vojska, nemůžu si teď ale vzpomenout na jejich jména a odkud' byli, snad ty si vzpomeneš na někoho, s kým si se tam tak stýkal, rád bych věděl, kdo tam je od našeho 28. regimentu?“

Místo odpovědi sáhl mu Švejek starostlivě na čelo, pak mu prozkoumal tepnu a nakonec ho odvedl k malému okénku a požádal ho, aby vyplázl jazyk. Celé té proceduře se ničema nijak nebránil, domnívaje se, že se snad jedná o určitá spiklenecká znamení. Potom Švejek počal bušit na dveře, a když se ho hlídka přišla zeptat, proč dělá rámus, žádal česky i německy, aby ihned zavolali doktora, poněvadž toho muže, kterého mu sem dali, chytá se fantaz.

Nebylo to však nic platné, pro toho muže si hned nikdo nepřišel. Zůstal tam zcela klidně a blábolil dále cosi o Kyjevu a že Švejka tam rozhodně viděl, jak mašíroval mezi ruskými vojáky.

„Voní se museli rozhodně napít bahnitý vody,“ řekl Švejek, „jako ten mladej Tyneckej od nás, člověk jinak rozumnej, ale jednou se pustil na cesty a dostal se až do Itálie. Taky vo ničem jiným nemluvil než vo tej Itálii, že jsou tam samý bahnitý vody a nic jinýho památnýho. A taky dostal z tý bahnitý vody zimnici. Chytalo ho to čtyřikrát do roka. Na Všechny svatý, na sv. Josefa, na Petra a Pavla a na Nanebevstoupení Panny Marie. Když ho to chytlo, tak všechny lidi, úplně cizí a neznámý, poznával zrovna jako voní. Trebas v elektrice oslovil kdekoho, že ho zná, že se viděli na nádraží ve Vídni. Všechny lidi, který potkával na ulici, viděl bud na nádraží v Miláně, nebo s nimi seděl ve Štýrském Hradci v radničním sklepe při víně. Když v tej době, kdy přišla na něho ta bahenní horečka, seděl v hospodě, tu všechny hosty poznával, všechny viděl na tom parníku, kterým jel do Benátek. Proti tomu nebyl však žádněj jinej lék, než jako to udělal ten novej ošetřovatel v Kateřinkách. Dostal na starost jednoho nemocnýho na hlavu, kterej celej boží den nic jinýho nedělal, než že seděl v koutě a počítal: ‚Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest,` a zas od začátku: ‚Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest.‘ Byl to nějakej profesor. Ten ošetřovatel moh zlostí vyskočit z kůže, když viděl, že ten blázen se přes šestku nemůže dál dostat. Začal to napřed s ním po

12 Pokračování slavného výprasku

dobrým, aby řekl: sedem, vosum, devět, deset. Ale kdepak! Ten profesorskej na to nedbal ani za ~má,k. Sedí si v koutečku a počítá: „leden, dva, tři, čtyři, pět, šest, ` a zas: „Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest!“ Tak se dožral, skočil na svýho ošetřovance a dal mu, když řekl šest, pohlavek. „Tady je sedem, ` povídá, „a tady je vosum, devět, deset ` Co číslice, to pohlavek. Ten se chyt za hlavu a optal se, kde se nalézá. Když mu řek, že v blázinci, upamatoval se již na všechno, že se dostal do blázince kvůli nějaký kometě, když vypočítával, že se objeví napřesrok 18. července v šest hodin ráno, a voni mu dokázali, že ta jeho kometa shořela už před několika milióny let. Toho ošetřovatele jsem znal. Když se profesor úplně vzpamatoval a byl propuštěn, vzal si ho k sobě za sluhu. Von neměl nic jinýho na práci než každý ráno vysázet panu profesorovi čtyry pohlavky, což on vykonával svědomitě a přesně.“

„Já znám vaše všechny známé z Kyjeva,“ neúnavně pokračoval zřízenec protišpionáže, „nebyl tam s vámi takový tlustý a jeden takový hubený? Ted' nevím, jak se jmenovali a od kterého byli regimentu...“

„Z toho si nic nedělejte,“ těšil ho Švejek, „to se může každému stát, že si nezapamatuje všechny tlustý a hubený lidi, jak se jmenujou. Hubený lidi je ovšem těžší si zapamatovat, poněvadž je jích většina na světě. Voni tedy tvořejí většinu, jak se říká.“

„Kamaráde,“ ozval se naříkavě c. k. padouch, „ty mně nevěříš. Vždyť nás čeká stejný osud.“

„Vod toho jsme vojáci,“ řekl Švejek nedbale, „kvůli tomu nás matky porodily, aby nás rozsekali na hadry, až nás oblíknou do mundúru. A my to rádi děláme, poněvadž víme, že naše kosti nebudou zadarmo práchnivět. My padneme za císaře pána a jeho rodinu, za kterou jsme vybojovali Hercegovinu. Z našich kostí se bude vyrábět špódium pro cukrovary, vo tom už nám před lety vykládal pan lajtnant Zimmer. „Vy svinská bando, ` povídá, ;vy nevzdělaní kanci, vy zbytečný, indolentní vopice, vy těma haksnama pletete, jako by neměly žádnou cenu. Kdybyste padli jednou ve vojně, tak z každého vašeho hnátu udělají půl kilogramu špódia, z muže přes dva kilogramy, hnáty i pazoury dohromady, a budou skrz vás filtrovat v cukrovarech cukr, vy idioti. Vy ani nevíte, jak ještě po smrti budete užitečný svým potomkům. Vaši kluci budou pít kafe voslazený cukrem, kerej šel skrz vaše hnáty, hňupové: Já jsem se zamyslel, a von na mne, vo čem přemejšlím. „Poslušně hlásím, ` povídám, „tak si myslím, že špódium z

pánů oficírů musí bejt vo hodně dražší než ze sprostějch vojáků ` Dostal jsem za to tři dny ajnclíčka.“

Švejkův společník zatloukl na dveře a vyjednával cosi se stráží, která volala do kanceláře.

Za chvíli přišel nějaký štábní šikovatel pro Švejkova společníka a Švejk byl opět sám.

Při odchodu řekla stvůra hlasitě k štábnímu šikovateli, ukazujíc na Švejka: „Je to můj starý kamarád z Kyjeva.“ Celých 24 hodin zůstal Švejk o samotě kromě těch chvil, kdy mu přinesli jíst.

V noci dospěl k tomu přesvědčení, že ruský vojenský plášť je teplejší a větší než rakouský, a že očichává-li myš v noci ucho spícího člověka, že to není nic nepříjemného. Švejkovi to připadalo jako něžný šepot, ze kterého ho ještě za šera probudili, když přišli pro něho.

Švejk nedovede si dnes představit, jaká vlastně soudní formace to byla, před kterou ho to smutné ráno vlekli. Že to je vojenský soud, o tom nebylo žádné pochybnosti. Zasedal dokonce nějaký generál, pak plukovník, major, nadporučík, šikovatel a nějaký pěšák, který vlastně nic jiného nedělal, než druhým zapaloval cigarety.

Švejka se také na mnoho netázali.

Ten major mezi nimi jevil o něco větší zájem a mluvil česky.

„Vy jste zradil císaře pána,“ vybafl na Švejka. „Ježíšmarjá, kdy?“ vykřikl Švejk, „já že jsem zradil císaře pána, našeho nejjasnějšího mocnáře, pro kterého jsem už tolik trpěl?“

„Nechte hloupostí,“ řekl major.

„Poslušně hlásím, pane majore, že zradit císaře pána není žádná hloupost. My lid vojenský přísahali jsme císaři pánu věrnost, a přísahu, jak zpívali v divadle, co věrný muž jsem splnil.“

„Zde to je,“ řekl major, „zde jsou důkazy vaší viny a pravdy.“ Ukázal na objemný svazek papírů.

Muž, kterého posadili k Švejkovi, dodal hlavní materiál.

„Vy se tedy ještě nechcete přiznat?“ otázal se major. „Vy jste přece již potvrdil sám, že jste se dobrovolně převlékl do ruské uniformy jako příslušník rakouské armády. Ptám se vás ještě naposled: Byl jste k tomu někým nucen?“

„Udělal jsem to bez přinucení.“

„Dobrovolné?“

14 Pokračování slavného výprasku

„Dobrovolně.“

„Bez nátlaku?“

„Bez nátlaku.“

„Víte, že jste ztracen?“

„Vím, vod 91. regimentu mne už jistě hledají, ale jestli dovolíte, pane majore, malou poznámku vo tom, jak se lidi dobrovolně převlíkají do cizích šatů. Roku 1908, někdy v červenci, koupal se knihař Božetěch z Příčný ulice v Praze na Zbraslavi ve starým rameni Berounky. Šaty si dal do vrbiček a náramně si liboval, když později vlez k němu do vody ještě jeden pán. Slovo dalo slovo, škádlili se, stříkali po sobě, potápěli se až do večera. Potom ten cizí pán vylez z vody napřed, že musí k večěři. Pan Božetěch ještě chvíli zůstal sedět ve vodě a pak si šel pro šaty do vrbiček a našel tam místo svých rozbitý vandrácký šaty a lístek: ‚Dlouho jsem se rozmejšlel: mám – nemám, když jsme se spolu tak krásně bavili ve vodě, tak jsem utrhl kopretinu a poslední otrhaný lístek bylo: mám! Proto jsem si s nimi hadry vyměnil. Nemusejí se bát vlézt do nich. Vodvšivený jsou před tejdnem u okresu v Dobříši. Podruhý si dají lepší pozor na toho, s kým se koupají. Ve vodě vypadá každej nahej člověk jako poslanec, a je to třeba vrah. Voni taky nevědí, s kým se koupali. Za vykoupání to stálo. Ted’ je voda navečír nejlepší. Vlezou si tam ještě jednou, aby se vzpamatovali.‘ – Panu Božetěchovi nic jiného nezbyvalo než čekat, až se zešeří, a pak se oblékl do těch vandráckých hadrů a namířil si to ku Praze. Vyhýbal se okresní silnici a šel přes luka po pěšinkách a setkal se s četnickou patrolou z Chuchle, která vandráka zatkla a odvedla druhého dne ráno na Zbraslav k okresnímu soudu, neboť to by moh říct každý, že je Josef Božetěch, knihař z Příčný ulice v Praze, číslo 16.“

Zapisovatel, který více česky nerozuměl, pochopil, že obžalovaný udává adresu svého spoluviníka, a proto se ještě jednou otázal: „Ist das gemu, Prag, No 16, Josef Bozetech?“

„Jestli tam ještě bydlí, to nevím,“ odpověděl Švejk, „ale tenkrát tam v roce 1908 bydlel. Náramně hezky svazoval knihy, ale dlouho, poněvadž je napřed musel přečíst a podle obsahu je vázal. Když dal na knihu černou ořízku, to už to nikdo ani nemusel číst. To hned věděl, že to moc špatné v tom románě dopadlo. Přejete si snad ještě něco bližšího? Abych nezapomněl, sedával denně u Fleků a vyprávěl obsah všech knih, které právě si dali k němu vázat „

Major přistoupil k zapisovateli a šeptal si s ním, ten potom ve spisech přeškrtoval adresu nového domnělého spiklence Božetěcha.

Potom pokračoval tento podivný soud na způsob náhlého soudu, který aranžoval předsedající generál Fink von Finkenstein.

Jako má někdo koníčka sbírat krabičky od sirek, tak zase koníčkem tohoto pána bylo organizovat náhlé soudy, ačkoliv ve většině případů bylo to proti vojenskému soudnímu řádu.

Tento generál říkával, že žádných auditorů nepotřebuje, že to sezve dohromady a za tři hodiny že každý chlap musí viset. Dokud byl na frontě, tak u něho o náhlý soud nikdy nebyla nouze.

Jako někdo pravidelně musí si denně zahrát partii šachu, kulečníku nebo mariáš, tak tento znamenitý generál sestavoval denně náhlé polní soudy, předsedal jim a hlásil s velkou vážností a radostí mat obžalovanému.

Kdyby člověk chtěl být sentimentálním, tak by napsal, že tento člověk měl na svědomí hodně tuctů lidí, zejména tam na východě, kde zápasil, jak říkal, s velkoruskou agitací mezi haličskými Ukrajinci. Z jeho stanoviska nemůžeme však mluvit, že by měl někoho na svědomí.

To u něho neexistovalo. Když dal pověsit učitele, učitelku, popa nebo celou rodinu na základě rozsudku svého náhlého soudu, vracel se klidně do své ubikace, jako když se spokojené vrací z hospody domů vášnivý hráč mariáše a přemýšlí o tom, jak mu dali flek, jak on dal re, oni supre, on tuti, oni boty, a jak on to vyhrál a měl sto a sedmu. Považoval věšení za něco prostého a přirozeného, za jakýsi denní chléb a při rozsudcích dosti často zapomínal na císaře pána a už ani neříkal: „Jméno Jeho Veličenstva odsuzujete se k smrti provazem,“ ale pronášel: „Odsuzuji vás.“

Někdy nalézal ve věšení i komickou stránku, o čemž také jednou psal své manželce do Vídně: „...nebo například, má drahá, nedovedeš si představit, jak jsem se předešle nasmál, když před několika dny odsoudil jsem jednoho učitele pro vyzvědačství. Mám vycvičeného člověka, který to větší, má již větší praxi, je to jeden šikovatel, a ten to dělá ze sportu. Byl jsem ve svém stanu, když po rozsudku přišel ten šikovatel ke mně a ptá se mne, kde má toho učitele pověsit. Řekl jsem mu, že na nejbližším stromě, a nyní si považ tu komičnost situace. Byli jsme uprostřed stepi, kde do nedozírna nic jiného jsme neviděli než trávu a na míle cesty ani stromečku. Rozkaz je rozkaz, proto šikovatel vzal učitele s sebou s eskortou a jeli hledat strom. Vrátili se až večer, opět s učitelem. Šikovatel přišel ke mně a ptá se mne opět:

16 Pokračování slavného výprasku

„Na čem mám pověsit toho chlapa?“ Vynadal jsem mu, že přece můj rozkaz byl: na nejbližším stromě. Řekl, že se tedy ráno o to pokusí, a ráno přišel celý bledý, že učitel do rána zmizel. Připadalo mně to tak směšné, že jsem všem odpustil, kteří ho hlídali, a ještě jsem udělal vtip, že se ten učitel patrně sám šel poohlédnout po nějakém stromě. Tak vidíš, má drahá, že se zde nijak nenudíme, a řekni malému Viloušovi, že ho tatínek líbá a že mu brzo pošle živého Rusa, na kterém bude Viloušek jezdit jako na koníčkovi. Ještě ti, má drahá, si vzpomínám na jeden směšný případ. Věšeli jsem onehdy jednoho žida pro vyzvědačství. Chlap se nám připlétl do cesty, ačkoliv tam neměl co dělat, a vylouval se, že prodává cigarety. Tedy visel, ale jen několik vteřin, provaz se s ním přetrhl a on spadl dolů, hned se vzpamatoval a křičel na mne: „Pane generále, já jdu domů, už jste mě pověsili, a podle zákona nemohu být za jednu věc dvakrát pověšen.“ Dal jsem se do smíchu a žida jsme pustili. U nás je, má drahá, veselo...“

Když se generál Fink stal velitelem posádky pevnosti Přemýšlu, neměl již tolik příležitosti pořádat podobné cirkusy, proto s velkou radostí chopil se Švejkova případu.

Švejk tedy stál před tím tygrem, který sedě v popředí za dlouhým stolem, kouřil cigaretu za cigaretou, dával si překládat výpovědi Švejkovy, přičemž souhlasně kýval hlavou.

Major podal návrh, aby telegraficky byl učiněn dotaz na brigádu kvůli zjištění, kde se nyní nalézá 11. pochodová setnina 91. pluku, ku které obžalovaný patří dle jeho údajů.

Generál proti tomu vystoupil a prohlásil, že se tím zdržuje náhlost soudu a pravý význam tohoto zařízení. Je zde přece úplné doznání obžalovaného, že se oblékl do ruské uniformy, potom jedno důležité svědectví, kde se přiznal obžalovaný, že byl v Kyjevě. Navrhuje tudíž, aby se odebrali k poradě, aby pronesen mohl býti rozsudek a ihned vykonán.

Major trval však na svém, že je třeba zjistit totožnost obžalovaného, poněvadž celá záležitost jest neobyčejně politicky důležitou. Zjištěním jeho totožnosti může se přijít na další styky obviněného s jeho bývalými kamarády z oddílu, ku kterému patřil.

Major byl romantický snílek. Mluvil ještě o tom, že vlastně se hledají jakési nitky, že nestačí člověka odsoudit. Odsouzení že je jediné výslednicí určitého vyšetřování, které zahrnuje v sobě nitky, kteréžto nitky... Nemohl se z těch nitek dostat, ale všichni mu rozuměli, souhlasně kývali hlavou,

dokonce i pan generál, kterému se ty nitky tak zalíbily, že si představoval, jak na majorových nitkách visí nové náhlé soudy. Proto také již více neprotestoval, aby u brigády bylo zjištěno, zdali Švejek skutečně přísluší k 91. pluku a kdy asi přešel k Rusům, v době kterých operací 11. marškompanie.

Švejek po tu celou dobu debaty byl strážěn na chodbě dvěma bajonety, potom byl opět přiveden před soud a ještě jednou otázan, ke kterému pluku vlastně patří. Potom ho přestěhovali do garnizónního vězení.

Když se generál Fink vrátil po nezdařeném náhlém soudu domů, lehl si na pohovku a přemítal, jak by vlastně urychlil celé jednání.

Byl pevně přesvědčen, že odpověď zde bude brzo, ale že už to přece nebude ta rychlost, kterou jeho soudy vynikaly, poněvadž ještě potom přijde duchovní útěcha odsouzence, čímž se rozsudek zbytečně zdrží o dvě hodiny.

„Je to jedno,“ pomyslí si generál Fink, „můžeme mu poskytnout duchovní útěchu napřed, před rozsudkem, ještě než přijdou zprávy z brigády. Viset bude stejné.“

Generál Fink dal zavolat k sobě polního kuráta Martince.

Byl to jeden nešťastný katecheta a kaplan, odněkud z Moravy, který měl takového neřáda faráře nad sebou, že se raději dal na vojnu. Byl to doopravdy nábožensky založený muž, který s lítostí v srdci vzpomínal na svého faráře, který pomalu, ale jistě propadá zkáze. Vzpomínal, jak jeho farář chlastal slivovici jako duha a jak mu jednou v noci mermomocí strkal do postele nějakou potulnou Cikánku, kterou našel za vesnicí, když se potácel z vinopalny.

Polní kurát Martinec představoval si, že jsa ve službách duchovní útěchy raněným a umírajícím na bojišti, vykoupí i hříchy svého zpustlého faráře, který vrací se v noci domů, nesčíslněkrát ho vzbudil a vypravoval mu:

„Jeníčku, Jeníčku! Macatá děvka, to je můj celý život,“

Jeho naděje se nesplnily. Házeli ho po garnizónách, kde vůbec neměl nic jiného na práci než v garnizónním chrámu jednou za čtrnáct dní před mší kázat vojákům z posádky a odolávat pokušení, které vycházelo z důstojnického kasina, kde vedly se takové řeči, že v porovnání s nimi byly macaté děvky jeho faráře nevinnou modlitbičkou k andělu strážci.

Obyčejně teď býval volán ke generálu Finkovi v době velikých operací

18 Pokračování slavného výprasku

na bojišti, kdy se mělo slavit nějaké vítězství rakouské armády, tu se stejnou zálibou jako náhlé soudy aranžoval generál Fink slavné polní mše.

Potvora Fink byl takový rakouský vlastenec, že se nemodlil za vítězství říšskoněmeckých zbraní nebo tureckých. Když říšští Němci někde vyhráli nad Francouzi nebo Angličany, opomenul to úplným mlčením od oltáře.

Nepatrná vítězná rakouská šarvátka výzvědné rakouské hlídky s ruskou přední stráží, kterou nafoukl štáb na ohromnou mýdlovou bublinu porážky celého armádního sboru, dala podnět generálu Finkovi k slavnostním bohoslužbám, takže nešťastný polní kurát Martinec měl dojem, že generál Fink je současně též nejvyšší hlavou katolické církve v Přemýšlu.

Generál Fink také rozhodoval o tom, jaký pořad bude mít při takové příležitosti mše, a nejraději by si byl vždy přál něco na způsob Božího těla s oktávou.

Měl též ve zvyku, že když při mši bylo již ukončeno pozdvihování, přivčálal na cvičišť na koni k oltáři a zvolal třikrát: „Hurá – hurá – hurá!“

Polní kurát Martinec, duše zbožná a spravedlivá, jeden z těch málo, kteří ještě věřili v pánaboha, nerad chodíval ke generálovi Finkovi.

Po všech instrukcích, které mu dával velitel garnizónní posádky, dával vždycky generál Fink něco ostrého nalít a potom mu vypravoval nejnovější anekdoty z nejbližších svazečků, které pro vojsko byly vydány v *Lustige Blätter*.

Měl celou knihovnu takových svazečků s pitomými názvy jako *Humor v tornišťe pro oči i uši*, *Hindenburgovy anekdoty*, *Hindenburg v zrcadle humoru*, *Druhá tornistra plná humoru*, *naládovaná Felixem Schlemprem*, *Z našeho gulášového kanónu*, *Šťavnaté granátové třísky ze zákopů*, nebo tyto hovadiny: *Pod dvojitým orlem*, *Vídeňský řízek z c. k. polní kuchyně*. Ohřál Artur Lokesch. Někdy mu také předzpěvoval ze sbírky veselých vojenských písní *Wir müssen siegen*, přičemž naléval neustále něco ostrého a nutil polního kuráta Martince, aby pil a hulákal s ním. Potom vedl oplzlé řeči, při kterých kurát Martinec se steskem v srdci vzpomínal na svého faráře; který si v ničem nezadal generálovi Finkovi, pokud se týkalo tlustých slov.

Kurát Martinec pozoroval s hrůzou, že čím více chodí ke generálovi Finkovi, tím více mravně upadá.

Počaly nešťastníkovi lahodit likéry, které tam pil u generála, a také generálovy řeči začaly se mu pomalounku zamlouvat, dostával zpustlé představy a kvůli kontušovce, jeřabince a pavučinám na lahvích starého

vína, které mu předkládal generál Fink, zapomínal na pánaboha a mezi řádkami breviáře tancovaly mu holky z vypravování generálova, Odpor k návštěvám u generála pomalu se zmírňoval.

Generál oblíbil si kuráta Martince, který se mu prvně představil jako nějaký svatý Ignác z Loyoly a pomalu přizpůsoboval se generálovu okolí.

Jednou pozval generál k sobě dvě sestřičky z polního špitálu, které tam vlastně ani nesloužily, jenom byly tam připsány kvůli platu a zvětšovaly si své příjmy lepší prostitucí, jak to bývalo zvykem v těch těžkých dobách. Dal zavolat polního kuráta Martince, který již upadl tak dalece do osidel ďábla, že po půlhodinové zábavě vystřídal obě dámy, přičemž tak říjel, že poslintal celou podušku na pohovce. Potom dlouhou dobu vyčítal si toto zpustlé jednání, ačkoliv to nemohl ani napravit tím, když tu noc, vrací se domů, klečel omylem v parku před sochou stavitele a starosty města, mecenáše pána Grabowského, který získal si velké zásluhy o Přemyšl v letech osmdesátých.

Jenom dupot vojenské hlídky míchal se do jeho vroucích slov:

„Nevcházej v soud se služebníkem svým, neboť nižádný člověk nebude ospravedlněn před tebou, nedáš-li ty mu odpuštění všech hříchů jeho, nechat mu tedy, prosím tebe, není těžký výrok tvůj. Pomoci tvé žádám a odporučuji v ruce tvé, pane, ducha svého.“

Od té doby učinil několikrát pokus, kdykoliv ho zavolali ke generálovi Finkovi, zřeknouti se všech pozemských rozkoší a vmlouval se přitom na zkažený žaludek, považuje tuto lež za nutnou, aby jeho duše nezakusila pekelných útrap, neboť současné nahlížel, že disciplína vojenská vyžaduje, když feldkurátovi řekne generál: „Chlastej, kamaráde,“ aby ten chlastal již ze samotné úcty k představenému.

Někdy se mu to ovšem nepodařilo, zejména když generál po slavných polních bohoslužbách pořádal ještě slavnostnější žranice na účet garnizónní pokladny, kde potom v účtárně to všelijak stloukali dohromady, aby také z toho něco trhli, tu si vždy potom představoval, že je morálně pohřben před tváří Hospodinovou a třesoucím se učiněn jest.

Chodil potom jako v mátohách, a neztrácejí při tom chaosu víru v boha, zcela vážně už začal přemýšlet o tom, zdali by se neměl každodenně pravidelně mrskat.

V podobné náladě dostavil se i nyní na pozvání generála.

Generál Fink vyšel mu vstříc celý rozzářený a rozradostnělý.

20 Pokračování slavného výprasku

„Slyšel jste již,“ volal mu jásavé vstříc, „o mém náhlém soudu? Budeme věšet jednoho vašeho krajana.“

Při slově ‚krajana‘ podíval se polní kurát Martinec utrápeně na generála. Již několikrát odmítl domněnku, že by byl Čechem, a vysvětlil již bezpočtukrát, že k jejich moravské farnosti patří dvě obce, česká i německá, a že on kolikrát musí jeden týden kázat pro G`echy a druhý pro Němce, a poněvadž v české obci není žádná česká škola, jenom německá, proto že on musí vyučovat v obou obcích německy, a proto on není žádný dech. Tento logický důvod dal jednou podnět jednomu majorovi u stolu k poznámce, že ten polní kurát z Moravy je vlastně obchod se smíšeným zbožím.

„Pardon,“ řekl generál, „zapomněl jsem, není to váš kraján. Je to dech, přeběhlík, zrádce od nás, sloužil Rusům, bude viset. Zatím však jaksi kvůli formě zjišťujeme jeho identitu, to nevádí, viset bude hned, jakmile dojde telegrafická odpověď.“

Usazuje polního kuráta vedle sebe na pohovku, pokračoval generál veesele: „U mé když je náhlý soud, musí odpovídat také skutečné náhlosti tohoto soudu, to je můj princip. Když jsem byl ještě za Lvovem na počátku války, docílil jsem toho, že jsme chlapa pověsili za tři minuty po rozsudku. To byl ovšem žid, ale jednoho Rusína jsme oběsili za pět minut po naší poradě.“

Generál se dobromyslně zasmál: „Oba náhodou nepotřebovali duchovní útěchy. Žid byl rabínem a Rusín popem. Tento případ je ovšem jiný, zde se jedná o to, že budeme věšet katolíka. Přišel jsem na kapitální myšlenku, aby se to potom nezdržovalo, že mu poskytnete duchovní útěchu napřed, jak říkám, aby se to nezdržovalo.“

Generál zazvonil a poručil sluhovi: „Přines dvě z té včerejší baterie.“

A naplňuje za chvíli polnímu kurátovi sklenici na víno, pravil přívětivě: „Utěšte se trochu před duchovní útěchou...“ Ze zamřížovaného okna, za kterým seděl Švejk na kavalci, ozýval se v tento hrozný čas jeho zpěv:

My vojáci, my jsme páni
nás milujou holky samy
my fasujem peníze,
máme se všady dobře...
Cárará... Ein, zwei...

Duchovní útěcha

Polní kurát Martinec v pravém slova smyslu nepřišel k Švejkovi, ale veplul k němu jako baletka na jevišti. Nebeské touhy a láhev starého gumpoldskirchen činily ho v této dojemné chvíli lehkým jako pírko. Zdálo se mu, že se přibližuje v této vážné a posvátné chvíli blíže k bohu, zatímco se přibližoval k Švejkovi.

Zavřeli za ním dveře, zanechali oba o samotě a on nadšeně řekl k Švejkovi, který seděl na kavalci: „Milý synu, já jsem polní kurát Martinec.“

Toto oslovení zdálo se mu po celé cestě sem nejvhodnějším a jaksi otcovsky dojemným.

Švejk vstal ze svého pelechu, potřásl bodře rukou polnímu kurátovi a řekl: „Mě velice těší, já jsem Švejk, ordonanc 11. marškompanie 91. regimentu. Nedávno nám přeložili kádr do Brucku nad Litavou, tak si pěkně sednou vedle mne, pane feldkurát, a vypravujou mně, proč voní sou zavřenej. Voní sou přece v ranku oficíra, tak jim gebíruje oficírskéj arest při garnizóně, kdepak tady, vždyť je na tom kavalci plno vši. Někdy ovšem se stává, že někdo neví, kam vlastně arestem patří, ale to se splete v kanceláři nebo náhodou. Jednou jsem vám seděl, pane feldkurát, v arestě v Budějovicích u pluku a přivedli ke mně jednoho kadetštelfrtrétra. Takovej kadetštelfrtrétr, to bylo něco podobného jako feldkurát, ani prase, ani myš, řval na vojáky jako oficír, a když se něco stalo, tak ho zavírali mezi sprostěj manšaft. Byli to vám, pane feldkurát, taková bastardi, že je nepřijímali na mináž do untroficírský kuchyně, na mináž pro manšaft neměli právo, to byli vejš, a oficírmináž jim zase negebírovala. Měli jsme jich tam tenkrát pět a ze začátku vám to žralo v kantýně samý syrečky, poněvadž mináž nikde nedostali, až tam na ně přišel takhle jednou obrlajtnant Wurm a zakázal jim to, poněvadž prej se to nesrovnává se ctí kadetštelfrtrétrů, chodit do kantýny pro manšaft. Ale co měli dělat, do oficírskantýny je nepouštěli. Tak viseli ve vzduchu a prošli za několik dní takovou cestou utrpení, že jeden z nich skočil do Malše a jeden zběh od pluku a za dva měsíce do kasáren psal, že je v Maroku ministrem vojenství. Byli čtyři, poněvadž toho z Malše vylovili živýho, poněvadž von v rozčilení zapomněl, když tam skákal, že umí plavat a že udělal zkoušku v plavectví s výborným prospěchem. Dodali ho do

22 Pokračování slavného výprasku

nemocnice a tam si s ním zas nevěděli rady, jestli ho mají přikrejt oficírkou dekou anebo vobyčejnou pro manšaft. Tak našli tedy cestu a nedali mu vůbec žádnou deku a zabalili ho jenom do mokrého prostěradla, takže von za půl hodiny prosil, aby ho pustili zpátky do kasáren, a to byl právě ten, kterýho zavřeli ke mně ještě celého mokrého. Seděl tam asi čtyři dni a liboval si, poněvadž tam dostával mináž, arestantskou sice, ale mináž, byl na svém jistým, jak se říká. Pátej den si pro něho přišli a von se potom za půl hodiny vrátil pro čepici a plakal vám radostí. Povídá mně: „Přišlo konečně vo nás rozhodnutí. Vode dneška budeme kadetštelfrtrétri zavírání na hauptvaše mezi oficírama, na mináž budeme si připláctet do oficírský kuchyně, a až se oficíři najedí, tak teprve dostanem my jíst, spát budeme s manšaftem a kafe budem dostávat taky vod manšaftskuchyně a fasovat budem tabák taky s manšaftem.““

Teprve nyní se tak dalece vzpamatoval polní kurát Martinec, že přerušil Švejka větou, která svým obsahem nepatřila nijak předcházejícímu rozhovoru:

„Ano, ano, milý synu! Jsou věci mezi nebem a zemí, o kterých sluší uvažovati s vroucím srdcem a s plnou důvěrou v nekonečné milosrdenství boží. Přicházím, milý synu, poskytnouti ti duchovní útechy.“

Zamlčel se, poněvadž to všechno se mu jaksi nehodilo. Po cestě již si sestavoval celý nácrtek řeči, ve které nešťastníka přivede k rozjímání o jeho životě a jak mu bude odpuštěno tam nahoře, když se bude kát a projeví účinnou lítost.

Nyní přemýšlel, jak dál navázat, ale předešel ho Švejk otázkou, jestli má cigaretu.

Polní kurát Martinec nenaučil se doposud kouřit. To bylo také jediné, co si vlastně zachoval ze životosprávy, než sem přijel. Někdy u generála Finka, když už měl trochu v hlavě, zkoušel kouřit britanika, ale hned mu všechno šlo ven, přičemž měl dojem, že mu andělíček strážce výstražně lechtá v krku.

„Nekouřím, milý synu,“ odpověděl Švejkovi s neobyčejnou důstojností.

„To se divím,“ řekl Švejk. „Znal jsem mnoho feldkurátů a ti kouřili jako špirituska na Zlíchově. Feldkuráta si vůbec nemůžu představit, aby nekouřil a nepil. Jenom jednoho jsem znal, kterež nešlukoval, ale ten zas raději místo

kouření žvejkal tabák a při kázání poplival celou kazatelnu. – Vodkudpak sou, pane feldkurát?”

„Od Nového Jičína,“ skleslým hlasem ozval se c. k. dp. Martinec.

„To snad znali, pane feldkurát, nějakou Růženu Gaudrsovou, byla předloni zaměstnána v jedný vinárně v Platněřský ulici v Praze a žalovala vám najednou osmnáct lidí pro paternitu, poněvadž se jí narodily dvojčata. To jedno z, těch dvojčat mělo jedno voko modrý a druhý hnědý, to druhý dvojče mělo jedno voko šedý a druhý černý, tak vona předpokládala, že už jsou v tom angažovaný čtyři páni s podobnejma vočima, kteří tam do tý vinárny chodili a něco s ní měli. Potom to jedno z dvojčat mělo chromou nožičku jako jeden magistrátní rada, který tam taky chodil, a to druhý zas mělo šest prstů na jedný noze jako jeden poslanec, kterej tam bejval denním hostem. A teď si představíj, pane feldkurát, že takovejch hostů tam chodilo vosumnáct, a ta dvojčata vod každýho měla nějaký znamínko, vod všech těch vosumnácti, s kerejma vona chodila buď na privát, nebo do hotelu. Nakonec soud rozhod, že otec při takovej tlačenci je neznámý, a vona to nakonec svedla na vinárníka a žalovala vinárníka, u kterýho sloužila, ale ten dokázal, že je už přes dvacet let impotentní na základě operace při nějakým zánětu dolejších vokončetin. Voni ji pak šupovali, pane feldkurát, k vám do Novýho Jičína, z toho je nejlepší vidět, že kdo baží vo moc, dostane vobyčejně starýho kozla. Vona se měla držet jednoho a netvrdit před soudem, že jedno .dvojčátko je vod pana poslance a druhý vod pana magistrátního rady anebo vod toho a vod toho. Každý narození dítěte se dá lehce spočítat. Tolikátýho a tolikátýho jsem s ním byla v hotelu a tolikátýho a tolikátýho se mně to narodilo. To se ví, když je to normální porod, pane feldkurát. V takovejch abštajglách vždycky se najde za pětku nákej svědek, jako podomek nebo pokojská, étery to vodpřísáhnou, že tam skutečně tu noc s ní byl a vona že mu řekla. ještě když šli dolů po schodech: „A co když něco z toho bude?“ a von že ji na to vodpověděl: „Neboj se, kanimůro, vo dítě se postarám.““

Polní kurát se zamyslel a celá duchovní útěcha připadala mu nyní nějak těžkou, třebaže měl již předtím celou osnovu vypracovanou, co a jak bude s milým synem mluvit. O tom nejvyšším milosrdenství v den posledního soudu, kdy vstanou všichni vojenští zločinci z hrobů s oprátkou na krku, a poněvadž se káli, přijati jsou na milost stejně jako ten lotr z Nového zákona.

Měl připravenou snad jednu z nejhezčích duchovních útěch, která měla

24 Pokračování slavného výprasku

sestávat ze tří částí. Napřed chtěl pojednat o tom, že je smrt oběšením lehká, když je člověk úplně usmířen s bohem. Vojenský zákon že trestá provinilce pro jeho zradu spáchanou na císaři pánu, který je otcem svých vojáků, takže na sebemenší poklesek jejich sluší se dívat jako na otcovraždu, potupení otce. Potom chtěl dál rozvinout svou teorii, že císař pán jest z milosti boží, že jest bohem ustanoven k řízení světských záležitostí, tak jako papež jest ustanoven k řízení duchovních věcí. Zrada spáchaná na císaři jest zradou spáchanou na samotném pánu bohu. Čeká tedy vojenského zločince kromě oprátky trest na věčnosti a věčné zatracení zločince. Jestli však světská spravedlnost nemůže vzhledem k vojenské disciplíně zrušit rozsudek a musí oběsit zločince, není ještě všecko ztraceno, pokud se týká druhého trestu na věčnosti. Člověk to může parírovat výborným tahem, pokáním.

Polní kurát představoval si tu nejdojemnější scénu, která jemu samotnému tam nahoře prospěje k vymazání všech poznámek o jeho činnosti a působení v bytě generála Finka v Přemyšlu.

Jak na něho, odsouzence, potom v úvodě zařve: Kaj se, synu, klekněme si spolu! Opakuj za mnou, synu!

A jak potom touhle smradlavou, zavšivenou celou bude se ozývati modlitba: Bože, jehož vlastností jest smilovávati se vždycky a odpouštěti, snažně tě prosím za duši vojína tohoto, kteráž jsi rozkázal odejít z tohoto světa na základě rozsudku náhlého vojenského soudu v Přemyšlu. Dejž infanteristovi tomuto pro jeho úpěnlivé a úplné pokání, aby pekelných útrap nezakusil, ale věčných radostí požíval.

„S dovolením, pane feldkurát, už sedějí pět minut jako zařezanej, jako by jim ani do hovoru nebylo. Na nich člověk hned pozná, že jsou ponejprv v arestě.“

„Přišel jsem,“ řekl vážně polní kurát, „kvůli duchovní útěše.“

„To je zvláštní, co pořád mají, pane feldkurát, s tou duchovní útěchou. Já, pane feldkurát, necejtím se bejt tak silnej, abych jim mohl nějakou útěchu poskytnout. Voní nejsou ani první, ani poslední feldkurát, kerej se dostal za mříže. Vostatně, abych jim řekl pravdu, pane feldkurát, já nemám tu vejřčnost, abych mohl někomu poskytovat útěchu v jeho těžkém postavení. Jednou jsem to zkusil, ale nedopadlo to příliš dobře, hačnou si pěkně vedle a já jim to povím. Když jsem bydlel v Opatovickej ulici, tak jsem tam měl jednoho kamaráda, Faustýna, vrátnýho z hotelu. Byl to moc hodnej člověk, spravedlivej a přičinlivej. Znal kdejakou holku z ulice, a

mohli by přijít, pane feldkurát, kterejkoliv čas noční do hotelu k němu a říct mu jen: ‚Pane Faustýne, potřebuje nějakou slečnu,‘ a von vám hned svědomitě se optal, jestli blondýnku, brunetu, menší, vyšší, tenkou, tlustou, Němkyni, Češku nebo židovku, svobodnou, rozvedenou nebo vdanou paničku, inteligentní nebo bez inteligence.“

Švejek přitulil se důvěrně k polnímu kurátovi, a objímaje ho v pasu, pokračoval: „Řekněme tedy, pane feldkurát, že by řekli: ‚Potřebuju blondýnu, nohatou, vdovu, bez inteligence,‘ a za deset minut byste ji měl v posteli i s křestním listem.“

Polnímu kurátovi počalo být horko, a Švejek mluvil dál, tiskne k sobě mateřsky polního kuráta: „Ani by neřekli, pane feldkurát, jakej měl pan Faustýn smysl pro mravnost a poctivost. Vod těch ženskejch, kerý dohazoval a dodával do pokojů, nevzal vám ani krejcar díškerece, a když se někdy některá z těch ženštin zapoměla a chtěla mu něco podstrčit, měli vidět, jak se rozčilil a začal na ni křičet: ‚Ty svině jedna, když prodáváš svoje tělo a pášeš smrtelnej hřích, nemyslí si, že ten tvůj nějakej šesták mně pomůže. Já nejsem žádnej kuplíř, nestoudná běhno. Já to dělám jedine z outrpnosti k tobě, abys, když už ses tak spustila, nemusela svou hanbu veřejně vykládat kolemjdoucím, aby tě někde v noci chytla patrola a tys musela potom tři dni mejt na direkci. Takhle seš aspoň v teple a nikdo nevidí, kam až jsi klesla.‘ Von si to vynahražoval na hostech, když nechťel brát peníze jako pasák. Měl svou sazbu: modrý voči stály šesták, černý patnáct krejcarů, a von to všechno vypočet přímo dopodrobna jako oučet na kousek papíru, kerej podal hostovi. Byly to velmi přístupné ceny za zprostředkování. Na ženskou bek inteligence byla přírážka šesták, poněvadž von vycházel z tý zásady, že taková sprostá nádoba víc pobaví než taková vzdělaná dáma. Jednou kvečeru přišel ke mně pan Faustýn do Opatovickej ulice náramně rozčilenej a nesvůj, jako by ho právě byli před chvilkou vytáhli zpod ochrannýho rámu vod elektriky a ukradli mu přitom hodinky. Napřed vůbec nic nemluvil, jen vytáhl z kapsy láhev rumu, napil se, podal mně a řekl: ‚Pij.‘ Tak jsme nemluvili nic, až když jsme tu láhev vypili, von najednou povídá: ‚Kamaráde, bud tak laskav, udělej mně něco k vůli. Otevři vokno na ulici, já si na vokno sednu a ty mě chytíš za nohy a shodíš mě z třetího patra dolů. Já už v životě nic jinýho nepotřebuju, já mám tuhle poslední outěchu, že se našel dohrej kamarád, kerej mne sprovedí ze světa. Já dál na světě bejt živ nemůžu, já poctívej člověk sem žalovanej pro

26 Pokračování slavného výprasku

kuplířství jako nákej pasák ze Židů. Náš hotel je přeci prvotřídní, všechny tři panský i moje žena mají knížky a nejsou dlužní panu doktorovi za vizitu ani krejcar. Máš-li mne jen trošku rád, shod mne z třetího patra, dej mně tu poslední outěchu; hekl jsem mu, aby si tedy vylezl na okno, a shodil jsem ho dolů na ulici. – Nelekají se, pane feldkurát.“

Švejk vystoupil na pryčnu, přičemž vytáhl s sebou polního kuráta:

„Podívají se, pane feldkurát, já jsem ho tedy takhle chytil a šup s ním dolů.“ Švejk vyzvedl polního kuráta, spustil ho na podlahu, a zatímco poděšený polní kurát se sbíral se země, hovořil Švejk dále: „Tak vidějí, pane feldkurát, že se jim nic nestalo, a jemu taky ne, paňu Faustýnovi, vono to bylo asi jenom vo třikrát vejš. Von byl totiž ten pan Faustýn úplně vožralej a zapomněl, že já bydlím v Opatovickej ulici docela v nízkém přízemí, a ne ve třetím patře iako před rokem, když jsem bydlel v Křemencovej ulici a von ke mně chodil na návštěvu.“

Polní karát se země poděšeně podíval se na Švejka, který stoje nad ním na pryčně, rozkládal rukama.

Kurátovi napadlo, že má co dělat se šilencem, proto koktaje: „Ano, milý synu, nebylo to ani třikrát tak vysoko,“ šoupal se pomalu pozpátku ku dveřím, na které začal tak náhle bušit a přitom tak strašně ječet, že mu hned otevřeli.

Švejk viděl zamříženým oknem, jak polní karát spěšné kráčí přes nádvoří v průvodu strážě, přitom živé gestikuluje.

„Teď ho vedou asi na magorku,“ pomyslně si Švejk, seskočil z pryčny, a procházeje se vojenským krokem, zpíval si:

Ten prstýnek, cos mi dala, ten já nosit nebudu.

Prachsakra, pročpak ne.

Až já přijdu k svému regimentu,

do kvěru ho nabiju... Polního kuráta za několik minut nato ohlašovali u generála Finka.

U generála bylo opět jedno velké shromáždění, ve kterém vynikající úlohu hrály dvě příjemné dámy, víno a likéry.

Bylo zde z důstojnického sboru celé sestavení ranního náhlého soudu, kromě obyčejného infanteristy, který ráno jim zapaloval cigarety.

Polní karát veplul opět tak pohádkově jako přišera do shromáždění. Byl bledý, rozechvělý a důstojný jako člověk, který je si vědom, že byl nevinně zřackován.

Generál Fink, počínající si poslední dobou velice důvěrně k polnímu karátovi, stáhl ho k sobě na pohovku a napařeným hlasem otázal se kuráta: „Co je s tebou, duchovní útěcho?“

Přitom jedna z veselých dam hodila po kurátovi memfiskou. „Pijte, duchovní útěcho,“ řekl ještě generál Fink, nalévaje vína polnímu kurátovi do velikého zeleného poháru. Poněvadž ten ihned se nenapil, začal ho sám vlastnoručně generál napájet, a kdyby nebyl karát statečně lokal, byl by ho celého pobryndal.

Potom nastalo teprve dotazování, jak se při poskytování duchovní útěchy choval odsouzenec. Polní karát vstal a řekl hlasem plným tragiky: „Zešilel.“

„To musela být znamenitá duchovní útěcha,“ zasmál se generál, načež se všichni dali do hrozného chechtotu, přičemž obě dámy začaly opět házet na kuráta memfisky.

Na konci stolu klímal v křesle major, který již trochu přebral, nyní se probudil ze své apatie, nalil rychle do dvou vinných sklenic nějakého likéru, rozrazil si cestu přes židle k polnímu kurátovi a přinutil zmámeného božího sluhu vypít to s ním na bratrství. Potom se zas odvalil na své místo a tloukl špačky dál.

Tímto přípitkem na bratrství upadl polní karát do osidel ďábla, který natahoval na něho svou náruč ze všech lahví na stole i z pohledů a úsměvů veselých dam, které si daly naproti němu nohy na stůl, takže na polního kuráta koukal Belzebub z krajkoví.

Do poslední chvíle neztrácel polní karát přesvědčení, že se hraje o jeho duši a on sám že je mučedníkem.

Vyjádril to také rozjímáním, které pronesl k dvěma vojenským sluhům generála, kteří ho odnášeli do vedlejších pokojů na pohovku: „Smutné sice, ale vznešené divadlo otvírá se před vašimi očima, když nepředpojatou a čistou myslí vzpomenete si na tolik proslavených trpitelů, kteří stali se oběťmi pro víru a jsou známi pod jménem mučedníků. Na mně vidíte, jak člověk nad všeliká utrpení cítí se povýšen, když v jeho srdci obývá pravda a ctnost, které ho ozbrojují k dobytí slavného vítězství nad nejstrašnějším utrpením.“

Tu ho obrátili obličejem ke stěně a on ihned usnul.

Měl neklidný spánek.

Zdálo se mu, že ve dne vykonává funkce polního kuráta a večer že je

28 Pokračování slavného výprasku

vrátným v hotelu namíste vrátného Faustýna, kterého Švejk shodil z třetího poschodí.

Přicházely na něho ze všech stran ke generálovi žaloby, že místo blondýny přivedl hostovi brunetu, místo rozvedené paní s inteligencí že dodal vdovu bez inteligence.

Probudil se ráno zpocený jako myš, měl žaludek jako na vodě a připadalo mu, že ten jeho farář na Moravě je proti němu anděl.

Švejk opět u své marškumpanie

Onen major, který dělal auditora při včerejším dopoledním líčení se Švejkem, byla tatáž figura, která večer u generála pila na bratrství s polním kurátem a klímala.

Jisto bylo, že nikdo nevěděl, kdy a jak major v noci od generála odešel. Všichni byli v takovém stavu, že nikdo nezpozoroval jeho nepřítomnosti, generál si dokonce pletl, kdo vlastně ze společnosti mluví. Major nedlel již přes dvě hodiny ve společnosti, ale generál přesto kroutil si vousy, pitomě se usmívaje volal: „Dobře jste to řekl, pane majore.“

Ráno nemohli majora nikde najít. Jeho plášť visel v předsíni, šavle byla na věšáku, scházela jen jeho důstojnická čepice. Domnívali se, že snad usnul někde na záchodě v domě, prohledali všechny záchody, ale nenašli ho nikde. Místo něho objevili v druhém patře jednoho spícího nadporučíka ze společnosti generálovy, který spal vkleče, maje hubu v díře, jak ho tu spánek zastihl, když zvracel.

Major jako kdyby do vody zapadl.

Kdyby však byl se někdo podíval zamřížovaným oknem, kde byl zavřen Švejk, uviděl by, jak pod Švejkovým ruským vojenským pláštěm spí dvě osoby na jednom kavalci, jak zpod pláště vykukují dva páry bot.

S ostruhami patřily majorovi, bez ostruh Švejkovi.

Oba leželi k sobě přituleni jako dvě koťata. Švejk měl pracku pod majorovou hlavou a major objímal Švejka za pasem, tule se k němu jako štěně k fence.

Nebylo v tom nic záhadného. Bylo to prostě uvědomění si svých povinností ze strany pana majora.

Stalo se vám jistě někdy, že jste s někým seděli a pili po celou noc až do druhého dne dopoledne, a najednou váš spolubesedník chytne se za hlavu, vyskočí a vykřikne: „Ježíšmarjá, já měl být v osm hodin v úřadě.“ To je takzvaný záchvat povinnosti, který se dostavuje jako jakýsi odštěpený produkt výčitek svědomí. Takového člověka, kterého chytne tento šlechetný záchvat, nic neodvrátí od jeho svatého přesvědčení, že musí okamžitě vynahradit v úřadě to, co zameškal. To jsou ta zjevení bez

30 Pokračování slavného výprasku

klobouků, která vrátí v úřadech zachycují na chodbě a ukládají ve svém pelechu na pohovku, aby se prospala.

Podobný záchvat dostal i major.

Když se probudil v křesle, najednou mu napadlo, že musí okamžitě vyslechnouti Švejka. Tento záchvat úřední povinnosti vynořil se najednou tak rychle a byl proveden bystře a odhodlaně, že vůbec nikdo nezpozoroval zmizení pana majora.

Zato však tím pádněji pocítili přítomnost majorovu na strážnici vojenského arestu. Vpadl jim tam jako puma.

Šikovatel mající službu spal u stolu a kolem všude dřímalo ostatní mužstvo v nejrůznějších polohách.

Major s čepicí na stranu spustil takovou bandurskou, že ve všech zarazil zívání, takže jejich obličej nabyly šklebivého výrazu a na majora díval se zoufale a pitvorně ne houf vojáků, ale houf sešklebených opic.

Major mlátil pěstí do stolu a řval na šikovatele: „Vy indolentní chlape, já už vám tisíckrát říkal, že vaše lidi jsou zasranou svinskou bandou.“ Obraceje se na vyjevené mužstvo, křičel: „Vojáci! Vám kouká blbost z očí, i když spíte, a když se probudíte, tak se, chlapi, tváříte, jako by každý z vás sežral vagón dynamitu.“

Následovalo potom dlouhé a vydatné kázání o povinnostech všeho mužstva na strážnici a konečně vyzvání, aby mu otevřeli ihned arest, kde je Švejk, že chce delikventa podrobiti novému výslechu.

Tak se tedy dostal v noci major ke Švejkovi. Přišel tam v tom stadiu, kdy se to v něm všechno, jak se říká, rozleželo. Posledním jeho výbuchem bylo, že poručil, aby klíče od arestu byly mu odevzdány.

Šikovatel odmítl v jakémsi posledním zoufalém připamatování si svých povinností, což na majora působilo najednou velkolepým dojmem.

„Vy zasraná svinská bando,“ křičel do nádvoří, „kdybyste mi tak dali klíče do ruky, já bych vám ukázal.“

„Poslušně hlásím,“ odpověděl šikovatel, „že jsem nucen vás zamknouti a postavití kvůli vaší bezpečnosti k arestantovi stráž. Až si budete přát vyjít, račte, pane majoro, zabouchat na dveře.“

„Ty pitomečku,“ řekl major, „ty paviáne jeden, ty velbloude, ty myslíš, že já se bojím nějakého arestanta, abys mně k němu stavěl stráž, když ho budu vyslýchat. Krucihimldonrvetr, zamkněte mne a ať už jste venku!“

V otvoru nade dveřmi v zamřížované lucerně vydávala petrolejová

lampa s přitáhnutým knotem matně světlo, které sotva stačilo k tomu, aby major našel probuzeného Švejka, který trpělivě vyčkával, stojí ve vojenském postoji u svého kavalce, co se vlastně vyvine z této návštěvy.

Švejk si vzpomněl, že bude nejlepší odevzdat panu majorovi raport, proto zvolal rázně: „Poslušně hlásím, pane majore, jeden zavřenej muž a jinak se nic nestalo.“

Major si najednou nemohl vzpomenout, proč sem vlastně přišel, proto řekl: „Ruht! Kde máš toho zavřeného muže?“

„To jsem, poslušně hlásím, pane majore, já,“ řekl hrdě Švejk.

Major však nedbal této odpovědi, neboť generálovo víno a likéry vyráběly v jeho mozku poslední alkoholickou reakci. Zívł tak strašně, že by se každému civilistovi vykloubily sanice. U majora však toto zívnutí přemístilo jeho myšlení v ty mozkové záviny, kde lidstvo chová dar zpěvu. Zapadl zcela nenuceně na Švejkův kavelec na pryčně a takovým hlasem, jaký vyráží podřezané podsvinče před svým skolem, ječel:

Oh, Tannenbaum! Oh, Tannenbaum,

wie schön sind deine Blätter! což opakoval několikrát za sebou, vplétaje v tu píseň nesrozumitelné skřeky.

Potom se převálil na záda jako malé medvědě, skulil se do kotouče a začal hned chrápat.

„Pane majore,“ budil ho Švejk, „poslušně hlásím, že dostanou vši.“

Nebylo to ale nic platné. Major spal, jako když ho do vody hodí.

Švejk podíval se něžně na něho a řekl: „Tak tedy spinkej, ty kořalo,“ a přikryl ho pláštěm. Později si vlezl k němu, a tak je tedy k sobě stulené našli ráno.

K deváté hodině, když sháňka po majorovi nabyla vrcholu, Švejk vylezl z kavalce a uznal za vhodné probudit pana majora. Zatřásl s ním několikrát velice důkladně, odstranil z něho ruský plášť, až konečně major se na kavalci posadil, a dívaje se tupě na Švejka, hledal u něho rozluštění záhady, co se to s ním vlastně stalo.

„Poslušně hlásím, pane majore,“ řekl Švejk, „že zde byli již několikrát z vachcimry se přesvědčit, jste-li ještě naživu. Proto jsem si dovolil vás nyní probudit, poněvadž já nevím, jak obyčejné dlouho spíte, abyste snad nepřespál. V pivovaře v Uhřiněvsi byl jeden bednář. Ten spal vždycky do šesti hodin ráno, když ale přespál, třeba jen čtvrt hodinky do čtvrt na sedm, tak už potom spal až do samého poledne, a to dělal tak dlouho, až

32 Pokračování slavného výprasku

ho vyhodili z práce, a von jim potom ze zlosti dopustil se urážky církve a jednoho člena našeho panujícího rodu.“

„Ty bejt blbej, vid’?“ řekl major ne bez příděchu jakéhosi zoufalství, poněvadž měl hlavu po včerejšku jako křáp a nijak nenacházel ještě odpovědi na to, proč zde vlastně sedí, proč sem chodili ze strážnice a proč ten chlap, který stojí před ním, žvaní takové hlouposti, které nemají ani hlavy, ani paty. Případalo mu to všechno tak strašně podivné. Nejasně si vzpomínal, že zde již jednou v noci byl, ale proč?

„Já zde už v noci bejt?“ otázal se s poloviční jistotou.

„Dle rozkazu, pane majore,“ odpověděl Švejk, „jak jsem vyrozuměl, poslušně hlásím, že řeči pana majora, pan major mě přišel vyslechnout „

A tu se majorovi rozbřeslo v hlavě a podíval se na sebe, pak za sebe, jako kdyby cosi hledal. „Neračte se o nic starat, pane majore,“ řekl Švejk. „Probudil jste se zrovna tak, jak jste sem přišel. Přišel jste sem bez pláště, bez šavle a s čepicí. Čepice je támhle, já jsem vám ji musel vzít z ruky, poněvadž jste si ji chtěl dát pod hlavu. Parádní oficírská čepice, to je jako cylindr. Vyspat se na cylindru, to doved jenom nějaký pan Karderaz v Loděnici. Ten se natáhl v hospodě na lavici, dal si cylindr pod hlavu, on totiž zpíval na pohřbech a na každé pohřeb chodil v cylindru, dal si cylindr pěkně pod hlavu a vsugeroval si, že ho nesmí promáčknot, a celou noc se jaksi nad ním nepatrnou tíhou těla vznášel, takže to cylindru vůbec nic neuškodilo, ještě spíš prospělo, poněvadž von, když se vobracel ze strany na stranu, tak ho svýma vlasama pomalu kartáčoval, až ho vyžehlil.“

Major, který si již tedy uvědomil co a jak, nepřestával se dívat tupě na Švejka a jenom opakoval: „Ty blbnout, vid’? Já tedy být zde, já jít odtud.“ Vstal, šel ke dveřím a zabouchal.

Nežli přišli otevřít, řekl ještě k Švejkovi: „Jestli telegram nepřijít, že ty jseš ty, tedy ty viseti“ „Děkuji srdečné,“ řekl Švejk, „vím, pane majore, že se velice o mne staráte, ale jestli snad, pane majore, jste zde nějakou na kavalci chyt, bulte přesvědčen, že když je malinká a má načervenalý zadeček, tak že je to sameček, jestli je jenom jeden a nenajde se taková dlouhá šedivá s načervenalými proužky na břišku, tak je dobře, jinak by to byl páreček, a voni se ty potvory úžasné rozmnožujou, ještě víc než králíci.“

„Lassen Sie das,“ řekl sklesle major k Švejkovi, když mu otvírali dveře. Major na strážnici nedělal už žádných výstupů, zcela odměřeně poručil, aby došli pro drožku, a za drkocání drožky po mizerném dláždění Přemyšlu měl

v hlavě jen ty představy, že delikvent je blbec prvního řádu, ale že to bude patrně přece jen nevinné hovado, a pokud se týká jeho, majora, že mu nic jiného nezbyvá, než aby se buď zastřelil ihned, jak přijede domů, nebo aby si poslal pro plášť a šavli ke generálovi a jel se vykoupat do městských lázní a po vykoupaní zastavil se ve vinárně u Vollgrubera, spravil si povšechně chuť a na večer objednal si po telefonu lístek na představení do městského divadla.

Nežli dojel k svému bytu, rozhodl se pro to druhé.

V bytě čekalo ho malé překvapení. Přišel právě včas...

Na chodbě jeho bytu stál generál Fink, držel za límec jeho burše, děsně si s ním počínal a řval na něho: „Kde máš svého majora, dobytku? Mluv, ty zvíře!“

Zvíře však nemluvílo, poněvadž modralo v obličejí, jak ho generál škrtil.

Major ještě při vstupu k této scéně postřehl, že nešťastný burš pevně pod pažďí svírá jeho plášť a šavli, které patrně přinesl z před síně od generála.

Tato scéna počala majora velice bavit, proto zůstal stát v pootevřených dveřích a díval se dál na utrpení svého věrného sluhu, který měl tu vzácnou vlastnost, že majorovi ležel už dávno v žaludku pro různé zlodějny.

Generál na okamžik pustil zmodralého burše, jedině kvůli tomu, aby vytáhl z kapsy telegram, kterým potom počal mlátit majorova sluhu přes hubu a přes pysky, přičemž křičel: „Kde máš svého majora, dobytku, kde máš svého majora auditora, dobytku, abys mu mohl odevzdat telegram v úřední záležitosti?“

„Zde jsem,“ zvolal major Derwota ve dveřích, kterému kombinace slov ‚major auditor‘ a ‚telegram‘ připomněla poznovu jeho jisté povinnosti.

„Ach,“ vykřikl generál Fink, „ty se vracíš?“ V přízvuku bylo tolik jízlivosti, že major neodpověděl a zůstal nerozhodně stát.

Generál mu řekl, aby šel s ním do pokoje, a když se posadil za stůl, hodil mu omlácený telegram o burše na stůl a řekl mu tragickým hlasem: „čti, to je tvoje dílo.“ Zatímco major četl telegram, vstal generál ze židle, běhal po pokoji, porážel židle a taburetky, křičel: „A přeci ho pověším!“

Telegram byl tohoto znění:

Pěšák Josef Švejk, ordonanc 11. pochodové roty, ztratil se 16. t. m. na přechodu Chyrów – Felštýn na služební cestě jako zaopatřovač bytů. Neprodleně

34 Pokračování slavného výprasku

dopravit pěšáka Švejka na brigádní velitelství do
Wojalycze.

Major otevřel si stůl, vytáhl mapu a zamyslel se nad tím, že Felštýn je 40 kilometrů jihovýchodně od Přemyšlu, takže jeví se zde hrozná záhada, jak přišel pěšák Švejk k ruské uniformě v místech vzdálených přes sto padesát kilometrů od fronty, když pozice táhnou se v linii Sokal – Turze Kozlów.

Když to major sdělil generálovi a ukázal mu na mapě místo, kde se Švejk ztratil před několika dny dle telegramu, generál řval jako býk, poněvadž vyciřoval, že se všechny jeho naděje o náhlém soudu rozplynuly vniveč. Šel k telefonu, spojil se se strážnicí a dal rozkaz, aby okamžité k němu, do majorova bytu, přivedli arestanta Švejka.

Nežli byl rozkaz vyplněn, generál nescísněkrát za hrozného proklínání projevoval svou nelibost nad tím, že ho měl dát na své riziko ihned pověsit beze všeho vyšetřování.

Major oponoval a mluvil něco o tom, že právo a spravedlnost si podávají ruce, a řečnil vůbec ve skvělých periodách o spravedlivém soudu, o justičních vraždách a vůbec o všem možném, co mu slina přinesla na jazyk, neboť měl po včerejšku nehoráznou kočku, která potřebovala se vymluvit. Když konečně předvedli Švejka, major žádal na něm vysvětlení, jak to bylo tam u Felštýna a co vlastně je s tou ruskou uniformou.

Švejk to náležitě vysvětlil, podepřel to několika příklady ze svých dějin lidských trampot. Když se ho potom major zeptal, proč to již neřekl při výslechu před soudem, Švejk odpověděl, že se ho na to vlastně nikdo neptal, jak se dostal do ruské uniformy, ale že všechny otázky byly: „Přiznáváte se, že jste se dobrovolně a beze všeho nátlaku oblékl do uniformy nepřítele?“ Poněvadž to byla pravda, že nemohl nic jiného říct: „Ovšem – ano – zajisté – tak jest – bezesporu.“ Proto také přece odmítl s rozhořčením nařčení, které padlo u soudu, že zradil císaře pána.

„Ten muž je naprostý idiot,“ řekl generál k majorovi. „Převlékat se na hrázi rybníka do nějaké ruské uniformy, kterou tam bůhví kdo zanechal, dát se vřadit do partie ruských zajatců, to může udělat jenom blbec.“

„Poslušně hlásím,“ ozval se Švejk, „že opravdu sám na sobě někdy pozoruju, že sem slabomyslnej, zejména takhle kvečeru...“

„Kuš, vole,“ řekl mu major a obrátil se ke generálovi s otázkou, co tedy se má stát se Švejkem. „Ať si ho oběsí u jeho brigády,“ rozhodl generál. Za

hodinu nato vedla eskorta Švejka na nádraží, aby ho doprovodila do štábu brigády do Wojalycze.

V arestě zanechal Švejk po sobě malou památku, vyškrobav na stěně kouskem dřívka ve třech sloupcích seznam všech polívek, omáček a příkrmů, které jedl v civilu. Byl to jakýsi protest proti tomu, že během 24 hodin nedali mu ani do úst.

Se Švejkem šel současně tento papír na brigádu:

Na základě telegramu číslo 469 dodává se pešák Josef Švejk, zběhlý od 11. pochodové roty, k dalšímu řízení v štáb brigády.

Sama eskorta, sestávající ze čtyř mužů, byla směsí národností. Byl v ní Polák, Maďar, Němec a Čech, který eskortu vedl a měl hodnost frajtra a naparoval se vůči krajanovi arestantovi, dáváje mu najevo svou hroznou nadvládu. Když totiž Švejk na nádraží projevil přání, by dovoleno mu bylo se vymočít, řekl mu frajtr docela hrubě, že bude močit, až přijede k brigádě.

„Dobrá,“ řekl Švejk, „to mně musejí dát písemně, aby se vědělo, až mě praskne močovej měchýř, kdo mně to udělal. Na to je zákon, pane frajtrě.“

Frajtr, chlap od volů, se lekl toho močového měchýře, a tak slavnostně na nádraží celá eskorta vedla Švejka na záchod. Frajtr vůbec po celé cestě dělal dojem sveřepého člověka a tvářil se tak nafoukaně, jako kdyby hned zítra měl dostat přinejmenším hodnost velitele armádního sboru.

Když seděli ve vlaku na trati Přemyšl – Chyrów, poznamenal k němu Švejk:

„Pane frajtr, když se na nich koukám, tak si vzpomínám vždycky na nějakýho frajtra Bozbu, kterej vám sloužil v Tridentu. Toho když jmenovali frajtre, tak hned ten první den najednou začal přibejvat do vobjemu. Začínaly mu votýkat tváře a břicho se mu tak nafouklo, že druhý den už mu ani erární kalhoty nestačily. A co bylo to nejhorší, že mu začaly růst uši do délky. Tak ho dali na marodku a regimencarct povídal, že se to stává všem frajtrům. Ze začátku že se nafouknou, u některýho že to brzo přejde, ale tohle že je takovej těžkej případ, že by moh puknout, poněvadž mu to de vod tý hvězdičky na pupek. Aby ho zachránili, museli mu tu hvězdičku vodříznout, a von zas splasknul.“

Od té chvíle Švejk marně se snažil udržet s frajtre rozhovor a vysvětlit mu přátelsky, proč se povšechně říká, proč je frajtr neštěstím kumpanie. Frajtr na to neodpovídal kromě temných výhrůžek, kdo se asi z obou bude

36 Pokračování slavného výprasku

smát, až přijdou k brigádě. Krajan se zkrátka neosvědčil, a když se ho Švejk optal, odkud je, odpovéděl, že mu do toho nic není.

Švejk to zkoušel s ním všelijak. Vypravoval mu, že to není ponejprv, co ho vedou eskortou, ale že se vždycky přitom dobře bavil se všemi, kteří ho provázeli.

Frajtr ale mlčel dál a Švejk pokračoval: „Tak se mně zdá, pane frajtr, že jich muselo potkat ve světě neštěstí, když ztratili řeč. Znal jsem mnoho smutnejch frajtrů, ale takový boží neštěstí, jako jste vy, pane frajtr, vodpustějí a nehněvají se, jsem ještě neviděl. Svěřejí se mně, co jich trápí, a může bejt, že jim poradím, poněvadž voják, kterýho vodějí eskortou, ten má vždy větší zkušenosti než ti, co ho hlídají. Nebo vědí co, pane frajtr, aby nám cesta lepší utíkala, vypravujou něco, třebaš jak to u nich vypadá v okolí, jestli tam mají rybníky, nebo třebaš je tam nějaká zřícenina hradu, taky by nám mohli vyprávět, jaká pověst se k tomu víže?“

„Už toho mám dost,“ vykřikl frajtr.

„To sou šťastnej člověk,“ řekl Švejk, „některej člověk nemá toho nikdy dost.“

Frajtr zahalil se v naprosté mlčení, když byl promluvil své poslední slovo: „Voni ti to u brigády vytmavějí, ale já se s tebou abgébovat nebudu.“

V eskortě bylo vůbec velice málo zábavy. Maďar se bavil s Němcem zvláštním způsobem, jelikož znal z němčiny jenom jawohl a was? Když Němec mu cosi vykládal, Maďar kýval hlavou a říkal Jawohl, a když se Němec zamlčel, řekl Maďar Was? a Němec spustil znova. Polák z eskorty se držel aristokraticky, nikoho si nevyšimal a bavil se sám pro sebe tím, že smrkal na zem, používaje k tomu velice dovedně palce pravé ruky, pak to zádumčivé na zemi roztíral kolbou ručnice a pak způsobně si utíral zasviněnou kolbu o kalhoty, přičemž si neustále pobručoval: „Svatá Panno.“

„To toho moc neumíš,“ řekl k němu Švejk. „Na Bojišti bydlel v jednom sklepním bytě metař Macháček, ten se vysmrkal na vokno a rozmazal to tak dovedně, že z toho byl vobraz, jak Libuše věští slávu Prahy. Za každej takovej vobraz dostal vod ženy takový státní štipendium, že měl hubu jako žok, ale von toho nenechal a pořád se v tom zdokonaloval. Byla to taky jediná jeho zábava.“

Polák mu na to neodpovídal a nakonec celá eskorta byla v hlubokém mlčení, jako by jela na pohřeb a přemýšlela s pietou na nebožtíka.

Tak se blížili ku štábu brigády do Wojalyzce.

Mezitím se u štábu brigády zběhly jisté velice podstatné změny.

Řízením štábu brigády byl pověřen plukovník Gerbich. To byl pán velkých vojenských schopností, které se mu vrazily do nohou ve formě podáгры. Měl však v ministerstvu velice vlivné osobnosti, které způsobily, že nešel do penze a potloukal se nyní po různých štábech větších vojenských formací, bral zvýšené služné s nejrozmanitějšími válečnými doplátky a zůstával tak dlouho na místě, dokud v záchvatu podáгры nevyvedl nějakou blbost. Potom ho zase přeložili jinam a obyčejně bylo to vlastně jakési povýšení. S důstojníky při obědě obyčejně o ničem jiném nemluvil než o svém oteklém palci na noze, který nabýval občas hrozivých rozměrů, takže musel nosit zvláštní velikou botu. Při jídle bylo jeho nejmilejší zábavou vypravovat všem, jak mu palec mokvá a neustále se potí, takže jej musí mít ve vatě, a ty výpotky že jsou cítit jako zkysaná hovězí polévka.

Proto také se vždycky s ním celý důstojnický sbor s velkou upřímností loučil, když odcházel na jiné místo. Jinak byl velice žoviální pán a choval se zcela přátelsky k nižším důstojnickým šaržím, kterým vykládal, co toho dřív, dokud ho ještě tohle nechytlo, dobrého vypil a snědl.

Když dopravili Švejka na brigádu a dle rozkazu službu konajícího důstojníka předvedli ho s patričnými listinami k plukovníkovi Gerbichovi, seděl u něho v kanceláři poručík Dub.

Za těch několik dní od pochodu Sanok – Sambor poručík Dub prodělal opět jedno dobrodružství. Za Felštýnem potkala totiž 11. pochodová setnina transport koní, které vedli k dragounskému pluku do Sadowe-Wisznie.

Poručík Dub ani sám vlastně nevěděl, jak se to stalo, že chtěl ukázat nadporučíkovi Lukášovi své jezdecké umění, jak vyskočil na jednoho koně, který s ním zmizel do údolí potoka, kde později našli poručíka Duba pevně zasazeného v malém močálu, že by jej snad ani nejdovednější zahradník nedovedl tak zasadit. Když ho vytáhli pomocí smyček, poručík Dub nestěžoval si na nic, jenom tiše stěnal, jako kdyby dodělával. Tak ho přivezli ke štábu brigády, jak táhli kolem, a složili ho tam v malém lazaretu.

Za pár dní se vzpamatoval, takže lékař prohlásil, že ještě dvakrát nebo třikrát mu namažou záda a břicho jódovou tinkturou a že potom může směle zas dostihnout svůj oddíl.

Nyní seděl tedy u plukovníka Gerbicha a vypravoval si s ním o nejrůznějších nemocech.

Když spatřil Švejka, zvolal hlasem velikým, neboť mu bylo známo o

38 Pokračování slavného výprasku

záhadném zmizení Švejka před Felštýnem: „Tak už tě zas máme! Mnozí jako potvory putují a ještě horší šelmy se vracejí. Ty jsi taky jeden z nich.“

Kvůli doplnění sluší ještě poznamenati, že poručík Dub při svém dobrodružství s koněm utrpěl slabý otřes mozku, proto se nesmíme divit, že přistupuje těsněji k Švejkovi, křičel ve verších, vyzýváje boha k zápasu se Švejkem: „Otče, hle, vzývám tě, dýmem halí mne dunivá děla, děsivě míhá se svištivá střela, řediteli bitev, vzývám té, Otče, ty doprovod' mne na tohodle lumpa... Kdes byl tak dlouho, pacholku? Jakou to máš uniformu na sobě?“

Ještě sluší dodat, že plukovník stížený dnou měl ve své kanceláři všechno velice demokraticky zařízeno, když právě neměl záchvatu. Strídaly se u něho všechny možné šarže, aby vyslechly jeho názory na oteklý palec s příchutí zakyslé hovězí polévky.

V dobách, kdy plukovník Gerbich netrpěl záchvaty, bývalo v jeho kanceláři vždy plno nejrůznějších šarží, neboť on v takových mimořádných případech byl velice veselý a hovorný a rád měl kolem sebe posluchače, kterým by vypravoval sviňácké anekdoty, což mu dělalo velice dobře a ostatním působilo tu radost, že se nuceně smáli nad starými anekdotami, které snad byly už v oběhu za generála Laudona.

Služba u plukovníka Gerbicha byla v takových dobách velice lehká, všichni si dělali, co chtěli, a kdekoliv v nějakém štábu objevil se plukovník Gerbich, tam bylo jisto, že se krade a dělají skopičiny všeho druhu.

Také nyní nahrnulo se s předvedeným Švejkem do kanceláře plukovníka šarží nejrůznějšího druhu a čekalo, co se bude dít, mezitímco plukovník studoval přípis ke štábu brigády, sestavený majorem z Přemyslu.

Poručík Dub však pokračoval v rozmluvě se Švejkem svým obvyklým, roztomilým způsobem: „Ty mne ještě neznáš, ale až mne poznáš, tak strachy zcepeníš.“

Plukovník z listiny majorovy byl jelen, poněvadž major v Přemyslu diktoval ten spis ještě pod vlivem slabouninké otravy alkoholem.

Plukovník Gerbich byl však přesto v dobré náladě, poněvadž včera i dnes pominuly mu nepříjemné bolesti a jeho palec choval se tiše jako beránek.

„Tak co jste vlastně provedl,“ otázal se Švejka tak laskavým tónem, a poručíka Duba píchlo u srdce a přinutilo ho, aby místo Švejka sám odpověděl:

„Muž ten, pane plukovníku,“ představoval Švejka, „dělá ze sebe blba, aby kryl svým idiotstvím svá darebáctví. Nejsem sice obeznámen s obsahem dodaného s ním spisu, nicméně domnívám se, že ten chlap zase něco provedl, ale ve větším měřítku. Kdybyste dovolil, pane plukovníku; abych se mohl seznámiti s obsahem spisu, mohl bych vám rozhodně dáti eventuelně určité direktivy, jak s ním naložit.“

Obraceje se na Švejka, řekl k němu česky: „Ty mně piješ krev, vid’?“

„Piju,“ odpověděl důstojně Švejek.

„Tak si ho představte, pane plukovníku,“ pokračoval německy poručík Dub. „Nemůžete se ho na nic optat, nemůžete s ním vůbec promluvit. Jednou musí padnout kosa na kámen a bude třeba ho příkladně potrestat. Dovolte, pane plukovníku...“

Poručík Dub zahloubal se do spisu sestaveného majorem z Přemýšlu, a když dočetl, zvolal slavnostně k Švejkovi: „Teď je s tebou amen, kam jsi dal erární uniformu?“

„Nechal jsem ji na hrázi rybníka, když jsem zkoušel tyhle hadry, jak se v nich ruskejm vojákům chodí,“ odpověděl Švejek, „vono to vlastně není nic jiného než vomyl.“

Švejek počal vyprávět poručíkovi Dubovi, co všechno zkusil kvůli tomu omylu, a když skončil, zařval na něho poručík Dub:

„Teď mě teprv poznáš. Víš, co to je, ztrácet erární majetek, víš, co to znamená, ty lotře, přijít ve válce o uniformu?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ odpověděl Švejek, „že když voják ztratí uniformu, že musí vyfasovat novou.“

„Ježíšmarjá,“ vykřikl poručík Dub, „ty vole, ty zvíře jedno, ty si budeš tak dlouho zahrávat se mnou, že budeš po válce sto let dosluhovat.“

Plukovník Gerbich, který doposud seděl klidně a rozšafně za stolem, sešklebil se najednou strašlivě, neboť jeho doposud klidný palec u nohy z mírného a klidného beránka proměnil se záchvatem dny na řvoucího tygra, na elektrický proud o 600 voltech, na úd drcený pomalu kladivem na štěrku. Plukovník Gerbich mávl jenom rukou a zařval hrozným hlasem člověka pomalu pečeného na rožni: „Všechno ven! Podejte mi revolver!“

Tohle už všichni znali, a proto vyrazili ven i se Švejkem, kterého odtáhla stráž na chodbu. Jediné poručík Dub zůstal a chtěl ještě v této chvíli, která se mu zdála tak příhodnou, nasadit na Švejka a řekl šklebícímu se plukovníkovi: „Dovoluji si upozorniti, pane plukovníku, že tento muž...“

40 Pokračování slavného výprasku

Plukovník zamňoukal a hodil po poručíkovi kalamárem, načež zděšený poručík Dub zasalutoval a řekl: „Ovšem, pane plukovníku,“ a zmizel ve dveřích.

Potom dlouho ozýval se z plukovníkovy kanceláře řev a vytí, až nakonec bolestné úpění umlklo. Palec plukovníkův proměnil se najednou opět v klidného beránka, záchvat dny pominul, plukovník si zazvonil a poručil, aby přivedli k němu opět Švejka.

„Tak co je vlastně s tebou,“ otázal se plukovník Švejka, jako by z něho všechno nepříjemné spadlo a kterému bylo tak volně a blaze, jako by se povaloval v písku na břehu mořském.

Švejk, usmívaje se přátelsky na plukovníka, vyprávěl mu celou svou odysseu, jak je ordonancí 11. marškupanie 91. regimentu a jak neví, co si tam bez něho počnou.

Plukovník se také usmíval a potom vydal tyto rozkazy: „Vyhotovit Švejkovi vojenský lístek přes Lvov na stanici Zóltance, kam má zítra dorazit jeho pochodová setnina, a vydat mu ze skladiště nový erární mundúr a 6 korun 82 haléře v záměnu mináže na cestu.“

Když potom Švejk v novém rakouském mundúru opouštěl štáb brigády, aby se vydal na nádraží, civěl u štábu poručík Dub a byl nemálo překvapen, když Švejk ohlásil se přísně vojensky u něho, ukázal mu dokumenty a optal se ho starostlivě, má-li něco vyřídit od něho panu nadporučíkovi Lukášovi.

Poručík Dub se k nijakému jinému vyjádření nedostal než ke slůvku Abtreten! A když se díval za vzdalujícím se Švejkem, tak si jenom mumlal pro sebe: „Ty mne ještě poznáš, ježíšmarjá, ty mne poznáš...“

Ve stanici Zóltance bylo shromáždění celého bataliónu hejtmana Ságnera až na nachhút ze 14. kumpanie, který se někde ztratil, když obcházeli Lvov.

Při vstupu do městečka Švejk ocitl se úplně v novém prostředí, neboť zde již bylo pozorovat ze všeobecného ruchu, že není tak příliš daleko na pozici, kde se to řeže. Všude leželo kolem dělostřelectvo a vozatajstvo, z každého domu vystupovali vojáci nejrůznějších pluků, mezi těmi jako elita chodili říšští Němci a aristokraticky rozdávali Rakušanům cigarety ze svých hojných zásob. U říšskoněmeckých kuchyní na náměstí byly dokonce sudy s pivem, kde se vojákům točilo pivo do odměrek k obědu a k večeři,

kolem kterých sudů ploužili se jako mlsné kočky zanedbaní rakouští vojáci s nabobtnalými břichy od špinavého odvaru slazené cigorky.

Skupiny pejzatých židů v dlouhých kaftanech ukazovaly si na mraky kouře na západě, šermovaly rukama. Křičelo se všude, že to hoří na řece Bugu, Uciszków, Busk a Derewiany.

Slyšet bylo zřetelně dunění děl. Tu zas křičeli, že Rusové bombardují z Grabové Kamionku Strumilowu a že se bojuje podél celého Bugu, a vojáci že zadržují běžence, kteří se už chtěli vrátit za Bug opět do svých domovů.

Všude panoval zmatek a nikdo nevěděl nic jistého, zdali Rusové nepřešli opět k ofenzívě a nezarazili svůj nepřetržitý ústup po celé frontě.

Na hlavní velitelství městečka vodily hlídky polních četníků každou chvíli nějakou ustrašenou židovskou duši pro obvinění z rozšiřování nepravých a klamných zpráv. Tam bili potom nešťastné židy do krve a propouštěli je s rozsekanou zadnicí do jejich domovů.

Do toho zmatku přišel tedy Švejk a pátral v městečku po své marškompanii. Již na nádraží byl by se málem dostal do konfliktu na etapním velitelství. Když přišel ke stolu, kde se podávaly informace vojákům hledajícím své části, nějaký kaprál se na něho od stolu rozkřikl, jestli snad nechce, aby mu šel jeho marškompačku vyhledat. Švejk mu řekl, že chce jenom vědět, kde je zde v městečku rozložená 11. marškompanie 91. regimentu takového a takového maršbataliónu.

„Pro mne je to velice důležitý,“ zdůrazňoval Švejk, „abych věděl, kde je 11. marškompanie, poněvadž já jsem vod ní ordonanc.“

Ke všemu neštěstí seděl u vedlejšího stolu nějaký štábní šikovatel, který vyskočil jako tygr a zahulákal na Švejka: „Zatracený prase, ty seš ordonanc a nevíš, kde je tvá marškompanie?“

Nežli mohl Švejk odpovědět, zmizel štábní šikovatel v kanceláři a za chvíli přiváděl odtamtud tlustého nadporučíka, který vypadal tak důstojně jako majitel nějaké velkořeznické firmy.

Etapní velitelství bývala též padáky na potloukající se zdivočilé vojáky, kteří by snad přes celou válku hledali své části a potloukali by se po etapách a nejraději by čekali ve frontách u stolů na etapních velitelstvích, kde byl nápis Minagegeld.

Když tlustý nadporučík vstoupil, tu vykřikl šikovatel „Habt Acht!“ a nadporučík otázal se Švejka: „Kde máš dokumenty?“

Když mu je Švejk předložil a nadporučík se přesvědčil o správnosti

42 Pokračování slavného výprasku

jeho maršrúty od štábu jeho brigády do Zóltance k jeho kumpanii, odevzdal je opět Švejкови a řekl blahosklonné ke kaprálovi u stolu: „Dejte mu informace,“ a opět se zavřel vedle do kanceláře.

Když za ním zapadly dveře, vzal štábní šikovatel Švejka za rameno, a odváděje ho ke dveřím, podal mu tuto informaci: „Koukej, smrade, ať zmizíš!“

A tak se Švejk ocitl opět v tom zmatku a pátral nyní po někom známém z bataliónu. Chodil dlouho po ulicích, až konečně vsadil na jednu kartu.

Zastavil jednoho plukovníka a svou lámanou němčinou ho prosil, jestli snad nezná, kde leží jeho bataliún s jeho marškumpanií.

„Se mnou můžeš mluvit česky,“ řekl plukovník, „já jsem také z Čech. Tvůj bataliún je rozložen vedle ve vesnici Klimontówě za drahou, a do městečka se nesmí, poněvadž se od vaší jedné kumpanie poprali na náměstí s Bavoráky, hned jak přišli.“

Švejk vydal se tedy do Klimontówa.

Plukovník na něho zavolal, sáhl do kapsy a dal Švejкови pět korun, aby si za ně koupil cigarety, poznovu se s ním laskavě rozloučiv, vzdaloval se od Švejka a myslel si v duchu: „Jaký to sympatický voják.“

Švejk pokračoval na své cestě do vesnice, a přemýšleje o plukovníkovi, dospěl k tomu úsudku, že před dvanácti lety byl v Tridentu nějaký plukovník Habermaier, který se také tak laskavě choval k vojákům, a nakonec vyšlo najevo, že je homosexuelní, když chtěl v lázních u Adiže zprznit jednoho kadetaspiranta, vyhrožuje mu dienstreglamá.

Za těchto ponurých myšlenek došel Švejk pomalu do nedaleké vesnice a nedalo mu mnoho práce najít štáb bataliónu, neboť třebas vesnice byla velice rozsáhlá, byla tam jen jedna slušná budova, veliká obecná škola, kterou v tomto čistě ukrajinském kraji postavila haličská zemská správa k vydatnému popolštění obce.

Škola ve válce prodělala několik fází. Bylo zde umístěno povícero ruských štábů, rakouských štábů, jeden čas byl z tělocvičny zřízen operační sál v dobách velikých bitev, rozhodujících osud Lvova. Zde řezali nohy i ruce a prováděli trepanace lebek.

Za školou ve školní zahradě byla veliká trychtřovitá jáma, způsobená výbuchem granátu velikého kalibru. V rohu zahrady stála silná hruška, na jejíž jedné větvi visel kus přeříznutého provazu, na kterém visel nedávno místní řeckokatolický farář, pověšený na udání místního polského řídicího

učitele, že byl členem skupiny starorusů a že za ruské okupace sloužil v kostele mši za vítězství zbraní ruského pravoslavného cara. Nebylo to sice pravda, poněvadž v té době obviněný vůbec nebyl v místě přítomen, jsa na léčení kvůli svým žlučovým kamínkům v malých lázních nedotčených válkou, v Bochnie Zamurowane.

V pověšení řeckokatolického faráře hrálo úlohu několik složek: národnost, náboženský spor a slepice. Nešťastný farář těsně před válkou zabil totiž ve své zahradě jednu z učitelových slepic, které mu vybíraly zasazená zrna melounů.

Po nebožtíkovi řeckokatolickém faráři zůstala farní budova prázdnou a možno říct, že každý si vzal po panu faráři něco na památku.

Jeden polský sedláček odnesl si domů dokonce i staré piano, jehož vrchní desky použil ku spravení dvířek u prasečího chlívka. Část nábytku rozstíпали vojáci, jak to bylo zvykem, a šťastnou náhodou zůstala neporušena veliká kamna v kuchyni se znamenitou plotnou, neboť řeckokatolický farář nelišil se nikterak od svých ultrakolegů a rád papal a měl rád mnoho hrnců a pekáčů na plotně i v troubě.

Tu stalo se jakousi tradicí, že všechny procházející části vojsk vařily zde v kuchyni pro důstojníky. Nahoře pak, ve velkém pokoji, bývalo jakési důstojnické kasino. Stoly a židle sesbírali u obyvatelstva vesnice.

Dnes právě důstojníci z bataliónu uspořádali si slavnostní večeři, složili se a koupili si prase, a kuchař Jurajda dělal prasečí hody pro důstojníky, obklopen různými příživníky z řad důstojnických sluhů, nad kterými vynikal účetní šikovatel, který dával rady Jurajdovi, jak má dranzírovat prasečí hlavu, aby na něho zbyl kus rypáčku.

Nejvíce vyvalené oči ze všech měl nedožera Baloun.

Tak asi se dívají lidožrouti s laskominami a chtivostí, jak z misionáře pečeného na rožni teče tuk, vydávaje příjemnou vůni při škvaření. Balounovi bylo asi tak jako mlékařskému psu táhnoucímu vozík, kolem kterého nese uzenářský pomocník na hlavě koš s čerstvými uzenkami z udírny, přičemž řetěz uzenek visí mu z koše po zádech, takže jen skočit a chňapnout, kdyby nebylo toho protivného řemení, do kterého je ten ubohý pes zapřažen, a mizerného náhubku.

A jitrnicový prejt, prodávající první období zrození, jitrnicové ohromné embryo na hromadě na vále vonělo pepřem, mastnotou, játry.

44 Pokračování slavného výprasku

A Jurajda s vykasanými rukávy byl tak vážným, že by mohl sloužit za model k obrazu, jak bůh z chaosu tvoří zeměkouli.

Baloun se nezdržel a zavzlykal. Jeho vzlykot stupňoval se do usedavého pláče.

„Co řveš jak bejk?“ otázal se ho kuchař Jurajda. „Tak jsem si vzpomněl na domov,“ odpověděl se vzlykotem Baloun, „jak jsem bejval vždycky doma při tom a jak jsem nikdy ani svému nejlepšímu sousedovi nechtěl poslat vejslužku, jen jsem chtěl vždycky všechno sežrat sám a taky sežral. Jednou jsem se tak naprásk jitrnic, jelit a ovaru; že všichni mysleli, že prasknu, a honili mne kolem dokola s bičem po dvoře, jako když se kráva nafoukne po jeteli. – Pane Jurajda, dovoluji mně hrábnout do toho prejtu, a potom ať jsem uvázaněj, jinak já to trápení nepřežiju.“

Baloun vstal z lavice, a potácej se jako opilý, přikročil ke stolu a natáhl svou pracku směrem k hromadě prejtu.

Nastal urputný zápas. Stěží ho zmohli všichni přítomní, aby se nevrhl na prejt. Jen to mu nemohli zabránit, když ho vyhazovali z kuchyně, aby nehrábl v zoufalství do hrnce s močenými střevy na jitrnice.

Kuchař Jurajda byl tak rozčilen, že za prchajícím Balounem vyhodil celý svazek dřívek a zařval za ním: „Nažer se špejlů, potvoro!“

V tu dobu byli již nahore shromážděni důstojníci bataliónu, a zatímco očekávali slavnostně to, co se rodilo dole v kuchyni, pili z nedostatku jiného alkoholu sprostou samožitnou kořalku, zbarvenou odvarem cibule nažluto, o které tvrdil židovský kupec, že je to nejlepší a nejpůvodnější francouzský koňak, který zdědil po svém otci, a ten že ho měl ještě od svého dědečka.

„Ty chlape,“ řekl mu při té příležitosti hejtman Ságner, „jestli ještě řekneš, že ho tvůj pradědeček koupil od Francouzů, když utíkali od Moskvy, tak tě dám zavřít, až ten nejmladší z tvé rodiny bude nejstarší.“

Zatímco po každém doušku proklínali podnikavého žida, Švejk seděl již v kanceláři bataliónu, kde nebyl nikdo kromě jednoročního dobrovolníka Marka, který jako historik bataliónu použil zdržení se bataliónu u Zóltance, aby do zásoby popsal některé vítězné boje, které se strhnou patrně v budoucnosti.

Prozatím dělal si určité náčrtky, a měl právě napsáno, když Švejk vstoupil: „Jestli před naším duševním zrakem objeví se všichni ti hrdinové zúčastnivší se bojů u vesnice N, kde po boku našeho bataliónu bojoval jeden batalión pluku N a druhý batalión pluku N, vidíme, že náš n-tý batalión

projevil nejskvělejší strategické schopnosti a přispěl nepopíratelně k vítězství n-té divize, mající za účel upevniti definitivně naše pozice v úseku N.“

„Tak vidíš,“ řekl Švejek k jednoročnímu dobrovolníkovi, „už jsem zde zas.“

„Dovol, ať tě očuchám,“ řekl mile dojat jednoroční dobrovolník Marek, „hm, opravdu smrdíš kriminálem.“

„Jako vobyčejně,“ řekl Švejek, „bylo to jenom malinký nedorozumění; a co ty děláš?“

„Jak vidíš,“ odpověděl Marek, „házím na papír hrdinné záchrance Rakouska, ale nějak mi to nechce jít dohromady a je to samé enóno. Podtrhuji v tom n, kteréžto písmeno dospělo k neobyčejné dokonalosti i v přítomnosti, i v budoucnosti. Kromě předešlých schopností objevil ve mně hejtman Ságner neobyčejný matematický talent. Musím kontrolovat účty bataliónu a dospěl jsem doposud k takové uzávěrce, že batalión je naprosto pasivní a že čeká jen na to, jak by udělal nějaké vyrovnání se svými ruskými věřiteli, poněvadž se po porážce i po vítězství nejvíce krade. Ostatně je to všechno jedno. I kdybychom byli potřeni na hlavu, jsou zde dokumenty o našem vítězství, poněvadž v úloze batalionsgeschichtsschreibra jsem počtén tím, že mohu psát: ‚Poznovu se otočit proti nepříteli, který již se domníval, že vítězství je na jeho straně. Výpad našich vojinů a útok s bodáky bylo dílem okamžiku. Nepřítel v zoufalství prchá, vrhá se do vlastních zákopů, bodáme ho bez milosti, takže v nepořádku opouští své zákopy, zanechávaje v našich rukách zraněné i nezraněné zajatce. Jest to jeden z nejslavnějších okamžiků. Kdo to všechno přečká, píše domů polní poštou lístek: ‚Dostali přes prdel, drahá ženo! Jsem zdrav. Odstavilas už našeho fakana? Jenom ho neuč, aby říkal cizím lidem táta, poněvadž by to bylo pro mě těžký.‘ Cenzura potom škrtně na lístku ‚Dostali přes prdel‘, poněvadž se neví, kdo to dostal, a mohlo by se různě kombinovat, poněvadž bylo vyjádření nejasné.“

„Hlavně jasně mluvit,“ prohodil Švejek. „Když byli misionáři u Svatýho Ignáce v Praze v roce 1912, tak tam byl jeden kazatel, a ten povídal z kazatelny, že se asi s nikým neshledá v nebi. A byl na té exercici večerní jeden klempír, Kulíšek, a ten po tý pobožnosti povídal v hospodě, že ten misionář musel asi moc věcí provést, když v kostele vohlašoval, jako při veřejný zpovědi, že s nikým se neshledá na nebi; proč takový lidi posílají na kazatelnu. Má se vždycky mluvit jasné a zřetelně, a ne v žádných takových,

oklikách. U Brejšků byl před léty jeden sklepmistr a ten měl ve zvyku, když byl v ráži a šel po práci domů, stavět se přitom v jedný noční kavárně a připíjet si s cizími hosty a vždycky při přípitku říkat: My se na vás, vy se na nás . . . Za to dostal jednou od nějakýho slušnýho pána z Jihlavy takovou přes hubu, že kavárník ráno, když vymetli ty zuby, zavolal svou dcerušku, která chodila do pátý vobecný školy, a zeptal se jí, kolik má dospělý člověk v hubě zubů. Poněvadž to nevěděla, tak jí vyrazil dva zuby, a na třetí den dostal přípis vod toho sklepmistra, ve kterým se mu ten omlouval za všechny nepřijemnosti, který mu způsobil, že nechtěl nic říct sprostýho, ale že ho veřejnost nepochopuje, poněvadž vono je to vlastně tak: My se na vás, vy se na nás hněváte? Kdo mluví nějaký dvojsmyslný řeči, musí si je napřed rozvážit. Přímej člověk, který mluví, jak mu zobák narost, málokdy dostane přes hubu. A jestli už se mu to stane pokolikrát, pak si vůbec dá pozor a radši ve společnosti drží kušnu. Je pravda, že vo takovým člověku každej myslí, že je potouchlej a bůhví jakej, a že kolikrát taky ho zřežou, ale to už nese s sebou jeho rozvaha, jeho sebeovládání se, poněvadž musí počítat, že von je sám a proti němu že je moc lidí, kteří se cítěj bejt uraženými, a kdyby se začal s nima prát, že by dostal ještě dvakrát tolik. Takovej člověk musí bejt skromnej a trpělivej. V Nuslích je nějakej pan Hauber, toho jednou v neděli v Kundraticích na silnici píchli omylem nožem, když šel z výletu od Bartůňkovýho mlejna. A von s tím nožem v zádech přišel až domů, a když mu žena svlíkala kabát, tak mu ho pěkně vytáhla ze zad a dopoledne už s tím nožem rozkrajovala maso na guláš, poněvadž byl ze solingenský vocele a pěkně nabroušenej a voni měli doma všechny nože pilkovatý a tupý. Vona potom chtěla mít celou soupravu do domácnosti z takovejch nožů a posílala ho vždycky v neděli do Kundratic na vejlet, ale von byl tak skromnej, že nešel nikam než k Banzetovům do Nuslí, kde věděl, že když sedí v kuchyni, že ho dřív Banzet vyhodí, než může na něho někdo sáhnout „

„Ty jsi se nijak nezmenil,“ řekl k němu jednoroční dobrovolník.

„Nezmenil,“ odpověděl Švejek, „já jsem na to neměl čas. Voni mě dokonce chtěli zastřelit, ale to by nebylo ještě to nejhorší, já jsem ještě nedostal nikde lénunk vod dvanáctého.“

„U nás ho teď nedostaneš, poněvadž my jdeme na Sokal a lénunk se bude vyplácet až po bitvě, musíme šetřit. Jestli počítám, že se to tam strhne za čtrnáct dní, tak se ušetří na každým padlým vojákovi i s culágama 24 K 72 hal.“

„A co je jinak novýho u vás?“

„Předně se nám ztratil nachút, potom důstojnický sbor má na faře prasečí hody a mužstvo rozlezlo se po vesnici a provádí nejrůznější nemravnosti s místním ženským obyvatelstvem. Dopoledne uvázali jednoho vojáka od vaší kumpanie za to, že lezl na půdu za sedmdesátiletou bábou. Ten člověk je nevinný, poněvadž v denním rozkaze nic nebylo, do kolika let je to dovoleno.“

„To bych si taky myslel,“ řekl Švejk, „že ten člověk je nevinný, poněvadž když taková bába leze nahoru po žebříku, tak jí člověk do vobličejů nevidí. To byl zrovna takovej případ na manévrech u Tábora. Náš jeden cuk kvartýroval v hospodě a nějaká ženská drhla v předsíni podlahu a nějakej Chramosta se k ní přitočil a poplácával ji – jak bych ti to řekl – po sukničkách. Voňka měla moc vyvinutý sukneček, a když ji tak přes ně plácl, tak vona nic, plácne ji podruhý, plácne ji potřetí, vona zase nic, jako by se jí to netekalo, tak von se vodhodlala k činu a vona klidně dál drhla kolem podlahu, a potom se na něho votočila plným vobličejem a povídá: ‚To jsem vás dostala, vojáčku: Té bábě bylo přes sedmdesát let a vypravovala to potom po celý vesnici. – A nyní dovolil bych se vás otázati, zdali jste za mě nepřítomnosti nebyl též zavřen.‘“

„Nebylo k tomu příležitosti,“ omlouval se Marek, „ale zato, pokud se týká tebe, musím ti sdělit, že bataliόν vydal na tebe zatykač.“

„To nevadí,“ podotkl Švejk, „to udělali úplně správně, to musel bataliόν udělat a vydat na mě zatykač, to byla jejich povinnost, poněvadž se o mně nevědělo po takovou dobu. To nebylo žádné přeházení vod bataliόνu. – Tys tedy povídal, že všichni oficiři jsou na faře na prasečích hodech? To tam musím jít a představit se, že jsem zase zde, beztoho měl pan obrlajtnant Lukáš vo mě velkou starost.“

Švejk vyrazil k faře pevným vojenským krokem, přičemž si zpíval:

Podívej se na mne,

potěšení moje,

podívej se na mne,

jak sou udělali

ze mne pána... Pak vstoupil Švejk do fary po schodech nahoru, odkud ozývaly se hlasy důstojníků.

Mluvil o všem možném a právě mleli brigádu, jaké nepořádky

tam panují u štábu, a adjutant brigády položil též polínko pod brigádu, poznamenáváje: „Telegrafovali jsme přece kvůli tomu Švejkovi, Švejk...“

„Hier!“ zvolal za pootevřenými dveřmi Švejk, a vstupuje dovnitř, opakoval: „Hier! Melde gehorsam, Infanterist Švejk, Kumpanieordonanz 11. Marschkumpanie!“

Vida zaražené obličejce hejtmana Ságnera a nadporučíka Lukáše, v nichž zračilo se jakési tiché zoufalství, nečekal na otázku a zvolal: „Poslušně hlásím, že mě chtěli zastřelit, že jsem zradil císaře pána.“

„Pro Ježíše Krista, co to mluvíte, Švejku?“ vykřikl zoufale bledý nadporučík Lukáš.

„Poslušně hlásím, to bylo takhle, pane obrlajtnant...“

A Švejk počal zevrubně líčit, jak se to vlastně s ním stalo.

Dívali se na něho s vytrěštěnými zraky, on vypravoval se všemi možnými podrobnostmi, dokonce nezapomněl poznamenati, že na hrázi toho rybníka, kde se mu to neštěstí stalo, rostly pomněnky. Když potom jmenoval tatarská jména, s kterými se seznámil na své pouti, jako Hallimulabalibej, ke kterýmž jménům přidal celou řadu jmen vytvořených jím samým, jako Valivolalalivej, Malimulamalimej, nezdržel se již nadporučík Lukáš poznámky: „Že vás kopnu, vy dobytku. Pokračujte krátce, ale souvisle!“

A Švejk pokračoval dále se svou důsledností, a když přišel až k náhlému soudu a generálovi a majorovi, zmínil se o tom, že generál šilhal na levé oko a major že měl modré oči, „...které po mně točí,“ dodal potom v rýmu.

Od 12. kumpanie velitel Zimmermann hodil po Švejkovi hrníčkem, z kterého pil mocnou kořalku od žida.

Švejk pokračoval dál zcela klidně, jak potom došlo k duchovní útěše a jak major spal do rána v jeho objetí. Potom obhájil skvěle brigádu, kam ho poslali, když si ho batalión vyžádal jako ztraceného. Předkládaje pak dokumenty před hejtmana Ságnera, že jak je vidět, byl tou vysokou instancí brigády osvobozen z jakéhokoliv podezření, připomenul: „Dovoluji si poslušně hlásit, že pan lajtnant Dub nalézá se u brigády s otřesením mozku a dá vás všechny pozdravovat. Prosím o lénunk a tabáksgelt.“

Hejtman Ságner s nadporučíkem Lukášem vyměnili mezi sebou tázavé pohledy, ale vtom již otevřely se dveře a dovnitř nesli v jakémsi džberu kouřící se jitrnicovou polévku.

To byl začátek všech těch rozkoší, na které čekali.

„Vy jeden zatracenej chlape,“ řekl hejtman Ságner k Švejkovi, jsa v příjemné náladě před blízcími se požitky, „vás zachránily jenom prasečí hody.“

„Švejku,“ dodal k tomu nadporučík Lukáš, „jestli se stane ještě něco, tak bude s vámi zle.“ „Poslušně hlásím, že musí bejt se mnou zle,“ zasalutoval Švejk, „když je člověk na vojně, musí vědět a znát...“

„Zmizte!“ zařval na něho hejtman Ságner.

Švejk zmizel a odebral se dolů do kuchyně. Tam se vrátil opět zdrcený Baloun a žádal, aby mohl obsluhovati svého nadporučíka Lukáše při hodech.

Švejk dostavil se právě k polemice kuchaře Jurajdy s Balounem.

Jurajda používal přitom dosti nesrozumitelných výrazů.

„Jsi hodule žravá,“ říkal Balounovi, „žral bys, až by ses potil, a kdybych ti dal nést nahoru jitrnice, tak by ses s nimi pekelil na schodech.“

Kuchyně měla nyní jinou tvářnost. Účetní šikovatelé od bataliónu i od setnin mlsali podle hodnot, dle rozpracovaného plánu kuchaře Jurajdy. Písaři od bataliónu, telefonisti od kumpanií a několik šarží jedli chtivé z rezavého umývadla rozředenou jitrnicovou polévku horkou vodou, aby se na ně též něco dostalo.

„Nazdar!“ řekl účetní šikovatel Vaněk ku Švejkovi, ohlodávaje jeden pazourek. „Byl zde před chvílí náš jednorozčák Marek a oznámil, že jste opět zde a máte na sobě nový mundúr. Vy jste mne teď přived do pěkné šlamastiky. On mne postrašil, že teď ten mundúr nevyúčtujeme s brigádou. Váš mundúr se našel na hrázi rybníka a my už to oznámili přes batalionskanclaj na brigádu. U mne jste veden jako utopený při koupání, vy jste se vůbec nemusel vracet a dělat nám nepříjemnosti s dvojím mundúrem. Vy ani nevíte, co jste proved bataliónu. Každá část vašeho mundúru je u nás zaznamenána. Nalézá se v seznamu mundúrů u mě, u kumpanie, jako přírůstek. Kumpanie má o jeden úplný mundúr víc. O tom jsem učinil oznámení k bataliónu. Ted dostaneme z brigády vyrozumění, že jste tam dostal nový mundúr. Poněvadž batalión mezitím ve výkazech 0 ošacení oznámí, že je přírůstek jednoho kompletu... Já to znám, z toho může být revize. Když se jedná o takovou maličkost, přijedou k nám z intendantstva. Když se ztratí dva tisíce párů bot, o to se nikdo nestará... – Ale nám se ztratil ten váš mundúr,“ řekl tragicky Vaněk, saje z kosti, která mu padla do ruky, morek a vydloubávaje zbytek zápalkou, kterou si čistil v zubech místo párátk; „kvůli takové maličkostí rozhodně sem přijde inspekce. Když

jsem byl v Karpatech, přišla k nám inspekce kvůli tomu, že nebylo dodrženo nařízení, aby se zmrzlým vojákům stahovaly boty bez poškození. Stahovaly se, stahovaly, a na dvou přitom praskly a jeden měl je už rozbité před smrtí. A malér byl hotov. Přijel jeden plukovník z intendanstva, a nebýt toho, že dostal, hned jak přijel, z ruské strany jednu do hlavy a že se svalil do údolí, nevím, co by z toho bylo.“

„Stáhli s něho taky boty?“ otázal se Švejek se zájmem.

„Stáhli,“ řekl zádumčivě Vaněk, „ale nikdo nevěděl kdo, takže jsme ani plukovníkovy boty nemohli dát do výkazu.“

Kuchař Jurajda se opět vrátil seshora a první jeho pohled padl na zničeného Balouna, který seděl zarmouceně a zničeně na lavici u kamen a díval se se strašným zoufalstvím na své vyhublé břicho.

„Ty bys patřil mezi sektu hesychastů,“ s lítostí řekl učený kuchař Jurajda, „ti také hleděli celé dny na svůj pupek, až se jim zdálo, že jim kolem pupku zasvitla svatozář. Pak se domnívali, že dospěli třetího stupně dokonalosti.“

Jurajda sáhl do trouby, vzal odtamtud jedno jelítko. „Žer, Baloune,“ řekl přívětivě, „nažer se, až pukneš, udav se, nenažranče.“

Balounovi vstoupily slzy do očí.

„Doma, když jsme zabíjeli, tak jsem napřed,“ podotkl plačtivě Baloun, požíraje malé jelítko, „snědl pořádný kus ovaru, celej rypák, srdce, ucho, kus jater, ledvinu, slezinu, kus boku, jazyk a potom...“

A tichým hlasem dodal, jako když se vypravuje pohádka: „A potom přišly jitrnice, šest, deset kousků, a bachoratá jelita, kroupová i housková, že nevíš ani, do čeho dřív kousnout, do houskového, nebo kroupového. Všechno se rozplývá na jazyku, všechno voní, a člověk žere a žere. – Tak si myslím,“ hořekoval dál Baloun, „že mě koule ušetří, ale hlad dorazí, a že už vícekrát v životě nepřijdu dohromady s takovým pekáčem jelitového prejtu jako doma. – Sulc, ten jsem nemíval tak rád, poněvadž se to jen třese a nic to nevydá. Žena, ta se zas mohla pro sulc utlouct, a já jí do toho sulce nepřál ani kus ucha, poněvadž chtěl jsem všecko sám sežrat, tak, jak mně to nejlepší chutnalo. Nevážil jsem si toho, tý lahody, toho blahobytu, a tchánovi, vejminkáři, upřel jsem jednou prase a zabil, sežral, a ještě mně bylo ke všemu líto poslat mu, chudákovi starýmu, třebaš jen malou vejslužku – a von mně potom prorokoval, že chcípnu jednou hladý.“

„A už je to tady,“ řekl Švejk, kterému dnes mimoděk splývaly z úst samé rýmy.

Kuchaře Jurajdu opustil již náhlý záchvat soucitu s Balounem, poněvadž Baloun přitočil se nějak rychle k plotně, vytáhl z kapsy kus chleba a pokusil se celý krajíc namočit do omáčky, která ve velkém pekáči tulila se ze všech stran k velké hroudě vepřové pečeně.

Jurajda uhodil ho přes ruku, takže Balounův krajíc chleba spadl do omáčky, jako když plavec skáče na plovárně z můstku do řeky.

Nedaje mu příležitosti, aby mohl vytáhnouti lahůdku z pekáče, chytil ho a vyhodil ze dveří.

Zdrcený Baloun viděl ještě oknem, jak Jurajda vytahuje vidličkou ten krajíc chleba, který se dohněda nasákl omáčkou, a jak jej podává Švejkovi a přidává k tomu ještě kousek seříznutého masa z povrchu pečené se slovy:

„Jezte, můj skromný příteli!“

„Panenko Marjá,“ zabědoval za oknem Baloun, „můj chleba je v hajzlu.“ Klátě dlouhýma rukama, šel shánět něco na zub do vsi.

Švejk, pojídaje šlechetný dar Jurajdy, promluvil plnými ústy: „To jsem opravdu rád, že jsem zas mezi svýma. Moc by mé to mrzelo, kdybych nemoh prokazovat kumpanii dál svoje platný služby.“ Otíraje si s brady z krajíce steklé kapky omáčky a sádla, dokončil:

„Nevím, nevím, co byste si tady beze mne počali, kdyby mne tam byli někde zdrželi a válka by se ještě prodloužila o pár roků.“

Účetní šikovatel Vaněk se otázal se zájmem: „Jak myslíte, Švejku, že bude vojna dlouho trvat?“

„Patnáct let,“ odpověděl Švejk. „To jest samozřejmý, poněvadž jednou už byla třicetiletá válka, a teď jsme o polovičku chytřejší než dřív, tedy 30:2=15.“

„Pucflek našeho hejtmana,“ ozval se Jurajda, „vypravoval, že slyšel, jakmile obsadíme hranice Haliče, že se dál nepotáhne. Potom Rusové začnou vyjednávat o mír.“

„To by nestálo za to ani válčit,“ řekl důrazně Švejk. „Když vojna, tak vojna. Já rozhodně dřív vo míru mluvit nebudu, dokud nebudeme v Moskvě a v Petrohradě. Přeci to nestojí za to, když je světová vojna, prdelkovat se jenom kolem hranic. Vezměme si například Švejdy, za tý třicetiletý vojny. Vodkud až nepřišli, a dostali se až k Německýmu Brodu a na Lipnici, kde událi takovou paseku, že ještě dodneška se tam mluví v hospodách po

půlnoci švédsky, takže si navzájem nikdo nerozumí. Nebo Prušáci, ty taky nebyli jen přespolní, a na Lipnici je po nich Prusů habaděj. Dostali se až do Jedouchova a do Ameriky a zas nazpátek.“

„Ostatně,“ řekl Jurajda, kterého dnes vepřové hody úplně přivedly z rovnováhy a popletly, „všichni lidé povstali z kaprů. Vezměme si, přátelé, vývojovou teorii Darwina...“

Další jeho uvažování přerušeno bylo vpádem jednoročního dobrovolníka Marka.

„Zachraň se, kdo můžeš,“ zvolal Marek; „poručík Dub přijel před chvílí automobilem ke štábu bataliónu a přivezl s sebou toho posraného kadeta Bieglera. – Je to s ním hrozný,“ informoval dál Marek, „když vylezl s ním z automobilu, vpadl do kanceláře. Víte dobře, jak jsem šel odtud, jak jsem říkal, že si trochu schrupnu. Natáhl jsem se tedy v kanceláři na lavici a začal jsem pěkně usínat, když vtom na mě skočil. Kadet Biegler zařval ‚Habacht!‘, poručík Dub postavil mě na nohy a teď spustil: ‚To se divíte, co, jak jsem vás překvapil v kanceláři při nedodržování povinnosti? Spí se až po odtroubení, k čemuž dodal Biegler: ‚Oddělení 16, paragraf 9 kasárenského řádu: Nato bouchl poručík Dub pěstí do stolu a rozkřikl se: ‚Snad jste se mě chtěli u bataliónu zbavit, nemyslete si, že to byl otřes mozku, má lebka něco vydrží: Kadet Biegler listoval si přitom na stole a přečetl k tomu nahlas pro sebe z jedné listiny: ‚Příkaz po divizi číslo 280!‘ Poručík Dub myslel, že si dělá z něho legraci kvůli poslední jeho větě, že mu lebka něco vydrží, počal mu vytýkat jeho nedůstojné a drzé chování vůči starším důstojníkům, a teď ho vede sem k hejtmanovi, aby si na něho stěžoval.“

Za chvíli přišli do kuchyně, kterou se muselo projít, když se šlo nahoru, kde seděl celý důstojnický sbor a kde po vepřové kytě zpíval baculatý praporčík Malý árii z opery Traviata, krkaje přitom po zelí a mastném obědě.

Když poručík Dub vstoupil, zvolal Švejek: „Habacht, všechno vstát!“

Poručík Dub těsně přistoupil k Švejkovi, aby mu přímo do obličeje zvolal: „Teď se těš, teď je s tebou amen! Já té dám vycpat na památku pro 91. regiment.“

„Zum Befehl, pane lajtnant,“ zasalutoval Švejek, „jednou jsem četl, poslušně hlásím, že byla jednou jedna velká bitva, ve který pad jeden švédský král se svým věrným koněm. Vobě zdechliny dopravili do Švédska, a teď ty dvě mrtvolky stojí vycpaný v štokholmském muzeu.“

„Odkud máš ty vědomosti, pacholku,“ rozkřikl se poručík Dub.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, vod svýho bratra profesora.“

Poručík Dub se otočil, odplivl si, strkaje před sebou kadeta Bieglera nahoru, kudy se šlo do síně. Přece však mu to nedalo, aby se ve dveřích neotočil po Švejkově a s neúprosnou přísností římského Césara, rozhodujícího osud raněného gladiátora v čirku, neučinil posunek palcem pravé ruky a nevykřikl na Švejka: „Palce dolů!“

„Poslušně hlásím,“ křičel za ním Švejek, „že už je dávám dolů!“

Kadet Biegler byl jako moucha. Za tu dobu prodělal několik choleroých stanic a zvykl si plným právem po všech manipulacích, které s ním jako choleroou podezřelým zaváděli, že už počal zcela nevědomky neustále pouštět do kalhot. Až se konečně dostal do rukou na jedné takové pozorovací stanici nějakému odborníkovi, který v jeho výmětech nezjistil choleroých bacilů, utužil mu střeva taninem jako švec dratví rozbité čochty a poslal ho na nejbližší etapní velitelství, uznav kadeta Bieglera, který byl jako pára nad hrcem, frontdienstaughlich.

Byl to srdečný člověk.

Když ho kadet Biegler upozorňoval, že se cítí velice slabým, řekl k němu s úsměvem: „Zlatou medaili za statečnost ještě unesete. Vždyť jste se přihlásil přece dobrovolně na vojnu.“

A tak se kadet Biegler vydal za zlatou medailí.

Jeho utužená střeva nevrhala již řídkou tekutinu do kalhot, ale zůstalo mu přece jen časté nucení, takže od poslední etapy až na štáb brigády, kde se setkal s poručíkem Dubem, byla to vlastně manifestační cesta po všech možných záchodech. Několikrát zmeškal vlak, poněvadž seděl na nádražích v klozetech tak dlouho, dokud vlak neodjel. Několikrát zameškal ve vlaku přisedání, sedě ve vlaku na záchodě. Ale přesto, přes všechny záchody, které mu byly v cestě, kadet Biegler přec jen se přibližoval k brigádě.

Poručík Dub měl být tenkrát přece ještě několik dnů v ošetřování u brigády, ale téhož dne, když Švejek odjel k bataliónu, štábní lékař si to s poručíkem Dubem rozmyslel, když se dověděl, že odpůldne tím směrem, kde leží batalión 91. pluku, odjíždí sanitní automobil.

Byl velice rád, že se zbavil poručíka Duba, který jako vždy dokládal svá různá tvrzení slovy: „O tom jsme již před válkou u nás mluvili s panem okresním hejtmanem.“

„Mit deinem Bezirkshauptmann kannst du mir Arsch lecken,“ pomyslel

54 Pokračování slavného výprasku

si štábní lékař a velice děkoval té náhodě, že sanitní automobily jedou nahoru na Kamionku Strumilowu přes Zóltance.

Švejk tam u brigády neviděl kadeta Bieglera, poněvadž týž přes dvě hodiny seděl opět na jednom splachovacím zařízení pro důstojníky u brigády.

Možno říci směle, že kadet Biegler na podobných místech nikdy neztrácel času, poněvadž si opakoval všechny slavné bitvy slavných rakouskouherských vojsk, počínaje bitvou u Nördlingen dne 6. září 1634 a konče Sarajevem 19. srpna 1878.

Když tak nesčíslněkrátě tahal za šňůru splachovacího klozetu a voda se s hlukem řítila do mísy, tu přimhouřiv oči, představoval si řev bitvy, útok jízdy a hukot děl.

Setkání poručíka Duba s kadetem Bieglerem nebylo příliš půvabné a bylo jistě příčinou nakyslosti v jich budoucím poměru ve službě i mimo služby.

Když totiž již počtvrté poručík Dub dobýval se na záchod, dopáleně vykřikl: „Kdo je tam?“

„Kadet Biegler, 11. marškumpanie, bataliόν N, 91. regiment,“ zněla hrdá odpověď.

„Zde,“ představoval se konkurent přede dveřmi, „poručík Dub od téže kumpanie.“

„Hned jsem hotov, pane poručíku!“

„Čekám!“

Poručík Dub díval se netrpělivě na hodinky. Nikdo by nevěřil, jaké je třeba energie a houževnatosti k tomu, vydržet v takové situaci přede dveřmi nových patnáct minut, potom ještě pět, a pak dalších pět, a dostával na klepání, tlučení a kopání stále tutéž odpovědi „Hned jsem hotov, pane poručíku.“

Poručíka Duba zmocnila se horečka, zejména když po nadějném šustění papíru uplynulo dalších sedm minut, aniž by se dveře otevřely.

Kadet Biegler byl ke všemu ještě tak taktní, že nespouštěl ještě neustále vodu.

Poručík Dub v slabé horečce počal přemýšlet, jestli si snad nemá stěžovat veliteli brigády, který, může být, dá rozkaz vylomit dveře a vynést odtamtud kadeta Bieglera. Také mu napadlo, že snad je to porušení subordinace.

Poručík Dub teprve po dalších pěti minutách vlastně zpozoroval, že by tam za dveřmi neměl už nic co dělat, že už ho to dávno přešlo. Setrval však před klozetem z jakéhosi principu, kopaje dále do dveří, za kterými se ozývalo stále totéž: „In einer Minute fertig, Herr Leutnant“

Konečně bylo slyšet, jak Biegler spouští vodu, a za chvíli setkali se oba tváří v tvář.

„Kadete Bieglere,“ zahřměl na něho poručík Dub, „nemyslete si, že jsem zde byl za týmže účelem jako vy. Přišel jsem kvůli tomu, že jste se mně při mém příchodu k štábu brigády neohlásil. Neznáte předpisy? Víte, komu jste dal přednost?“

Kadet Biegler srovnával chvíli ve své paměti, jestli se přece snad nedopustil něčeho, co by se nesrovnávalo s disciplínou a s nařízeními týkajícími se styků nižších důstojnických šarží s vyššími.

V jeho vědomostech v tomto ohledu byla nehorázná mezera a propast.

Ve škole jim nikdo o tom nepřednášel, jak se má v takovém případě zachovat nižší důstojnická hodnost vůči druhé, vyšší; zdali má nedokadit a vyletět ze dveří záchodu, přidržuje si jednou rukou kalhoty a druhou vzdávaje čest.

„Nuže odpovězte, kadete Bieglere!“ vyzývavě zvolal poručík Dub.

A tu kadet Biegler si vzpomněl na zcela jednoduchou odpověď, která to rozluštila: „Pane poručíku, neměl jsem vědomosti po mém přibytí do štábu brigády, že se zde nalézáte, a vyřídív své záležitosti v kanceláři, odebral jsem se ihned na záchod, kde jsem setrval až do vašeho příchodu.“

K čemuž dodal slavnostním hlasem: „Kadet Biegler hlásí se panu poručíkovi Dubovi.“

„Vidíte, že to není maličkost,“ s trpkostí řekl poručík Dub, „podle mého názoru měl jste ihned, kadete Bieglere, jakmile jste se dostal do štábu brigády, otázati se v kanceláři, zdali náhodou není zde též přítomen nějaký důstojník od vašeho bataliónu, od vaší kumpanie. O vašem chování rozhodneme u bataliónu. Odjíždím k němu automobilem, a vy pojedete s sebou. – Žádné ale!“

Kadet Biegler totiž namítl, že má z kanceláře štábu brigády vypracovanou maršrútu po Železnici, kterýžto způsob cestování zdál se mu být mnohem výhodnějším vzhledem ku chvění jeho konečnicku. Každé dítě přece ví, že automobily nejsou zařízeny na takové věci. Než proletíš sto osmdesát kilometrů, máš už to dávno v kalhotech.

Čertví co se to stalo, že otřesy automobilu neměly zprvu, když vyjeli, tak dalece žádného vlivu na Bieglera. Poručík Dub byl celý zoufalý, že se mu nepodaří provést plán pomsty.

Když totiž vyjeli, poručík Dub si v duchu myslel: „Jen počkej, kadete Biegler, jestli to na tebe přijde, myslíš, že dám zastavit.“

V tomto směru také, pokud to bylo možno pro rychlost, kterou polykali kilometry, navazoval příjemnou rozmluvu o tom, že vojenské automobily, mající vyměřenou určitou dráhu, nesmí plýtvati benzínem a zastavovat se nikde.

Kadet Biegler proti tomu namítl zcela správné, že když automobil někde čeká na něco, nespotřebuje vůbec benzínu, poněvadž šofér vypne motor.

„Má-li,“ pokračoval neodbytně poručík Dub, „příjezd ve vyměřený čas na své místo, nesmí se nikde zastavovat „

Ze strany kadeta Bieglera nenásledovalo více žádné repliky.

Tak řezali vzduch přes čtvrt hodiny, když vtom poručík Dub cítil, že má nějak nafouklé břicho a že by bylo záhodno zastavit automobil, vylézt ven a vstoupit do škarpy, sundat kalhoty a hledat ulehčení.

Držel se jako hrdina až na 126. kilometr, kdy rázně zatáhl šoféra za plášť a vykřikl mu do ucha: „Halt!“

„Kadete Biegler,“ řekl poručík Dub milostivě, seskakuje rychle z automobilu „ke škarpě, „teď“ máte také příležitost „

„Děkuji,“ odpověděl kadet Biegler, „nechci zbytečně zdržovat automobil.“

A kadet Biegler, který měl též už na krajíčku, řekl si v duchu, že se raději podělá, než by propustil krásnou možnost blamovat poručíka Duba.

Než dojeli do Zóltance, dal poručík Dub ještě dvakrát zastavit a po poslední zastávce řekl urputně k Bieglerovi: „Měl jsem k obědu bikoš po Polsku. Od bataliónu telegrafuji stížnost na brigádu. Zkažené kyselé zelí a znehodnocené k požívání vepřové maso. Smělost kuchařů převyšuje všechny meze. Kdo mne ještě nezná, ten mne pozná.“

„Feldmaršálek Nostitz-Rhienek, elita rezervní kavalérie,“ odpověděl na to Biegler, „vydal spis Was schadet dem Magen im Kriege, ve kterém nedoporučoval při válečných útrapách a svízelných vůbec jísti vepřového masa. Každá nestřídmost na pochodu škodí.“

Poručík Dub neodpověděl na to ani slova, jenom si pomyslel: „Tvou

učenost srovnám, chlapec.“ Potom si to rozmyslil a přece se jen ozval Bieglerovi s úplně hloupou otázkou: „Vy tedy myslíte, kadete Bieglere, že důstojník, vedle kteréhož vy musíte se pokládati dle své šarže býti jemu podřízeným, nestřídmě jí? Nechtěl jste snad říct, kadete Bieglere, že jsem se přežral? Děkuji vám za tu sprostotu. Bulte ubezpečen, že si to s vámi vyrovnám, vy mne ještě neznáte, ale až mne poznáte, tak si vzpomenete na poručíka Duba.“

Byl by si při posledním málem překouzl jazyk, poněvadž přeletěli na silnici nějaký výmol.

Kadet Biegler neodpovídal zase ničeho, což popudilo opět poručíka Duba, takže se hrubě otázal: „Poslyšte, kadete Bieglere, myslím, že jste se učil, že máte na otázky svého představeného odpovídat „

„Ovšem,“ řekl kadet Biegler, „jest takový pasus. Nutno ovšem předem rozebrati náš vzájemný poměr. Pokud mně známo, nejsem nikam ještě přidělen, takže odpadá tím úplně řeč o mé bezprostřední podřízenosti k vám, pane poručíku. Nejdůležitějším ovšem jest, že odpovídá se na otázky představených v důstojnických kruzích jediné ve věcech služby. Jak my zde dva sedíme v automobilu, nepředstavujeme žádnou bojovnou složku určité válečné manipulace. Mezi námi není žádného služebního poměru. Jedeme oba stejně ku svým oddílům a nebylo by rozhodně žádným služebním vyjádřením se odpověď na vaši otázku, zdali jsem chtěl snad říct, že jste se přežral, pane poručíku.“

„Už jste domluvil?“ zařval na něho poručík Dub, „vy jeden...“

„Ano,“ prohlásil pevným hlasem kadet Biegler, „nezapomeňte, pane poručíku, že o tom, co se mezi námi stalo, rozhodne patrně čestný důstojnický soud.“

Poručík Dub byl téměř bez sebe zlostí a vztekem. U něho bylo zvláštním zvykem, že když se rozčílil, mluvil ještě větší pitomosti a hlouposti nežli v klidu.

Proto také zabručel: „O vás bude rozhodovat vojenský soud.“

Kadet Biegler použil této příležitosti, aby ho dorazil úplně, a proto řekl takovým nepřátelštějším tónem: „Ty žertuješ, kamaráde.“ Poručík Dub vykřikl na šoféra, aby zastavil.

„Jeden z nás musí jít pěšky,“ zablábolil.

„Já se vezu,“ klidně na to řekl kadet Biegler, „a ty si dělej, kamaráde, co chceš.“

„Jeďte dál,“ hlasem jako v deliriu houkl poručík Dub na šoféra a zahalil se potom v důstojné mlčení jako Julius Caesar, když se k němu přibližovali spiklenci s dýkami, aby ho probodli. Tak přijeli do Zóltance, kde našli stopu bataliónu.

Mezitímco poručík Dub s kadetem Bieglerem se ještě na schodech hádali o tom, zdali kadet, který není ještě nikam zařazen, má nárok na jitrnici z onoho množství, které připadá na důstojnictvo jednotlivých kumpanií, dole v kuchyni zatím byli již syti a rozložili se po rozlehlých lavicích a rozhovořili se o všem možném, přičemž bafali ostošest z dýmek.

Kuchař Jurajda prohlásil: „Tak jsem vám dnes udělal báječný vynález. Myslím, že to udělá úplný převrat v kuchařství. Ty přece víš, Vaňku, že jsem nemohl nikde v této proklaté vesnici najít marjánku do jitrnic.“

„Herba majoranae,“ řekl účetní šikovatel Vaněk, vzpomínaje na to, že je drogistou.

Jurajda pokračoval: „Je neprozkoumané, jak lidský duch chápe se v nouzi nejružnějších prostředků, jak se mu jeví nové obzory, jak začíná vynalézat všechny nemožné věci, o kterých se lidstvu dosud ani nesnilo... Hledám tedy po všech staveních marjánku, běhám, sháním se, vysvětluji jim, k čemu to potřebuji, jak to vypadá...“

„To jsi měl ještě popsat vůni,“ ozval se z lavice Švejek, „měl jsi říct, že marjánka voní tak, jako když čicháš k lahvičce inkoustu v aleji rozkvetlých agátů. Na vrchu Bohdalci u Prahy...“

„Ale Švejku,“ přerušil ho prosebným hlasem jednorochní dobrovolník Marek, „nech dokončit Jurajdu.“

Jurajda mluvil dál: „V jednom statku přišel jsem na jednoho starého, vysloužilého vojáka z doby okupace Bosny a Hercegoviny který vysloužil vojenskou službu v Pardubicích u hulánů a ještě dnes nezapomněl česky. Ten se se mnou začal hádat, že v Čechách se nedává do jitrnic marjánka, ale heřmánek. Nevěděl jsem tedy doopravdy, co si tedy počnu, neboť opravdu každý rozumný a nepředpojatý člověk musí považovat marjánku mezi kořením, které se dává do jitrnic, za princeznu. Nutno bylo nalézt rychle takovou náhražku, která by dodala rázovité kořeněné chuti. A tak jsem našel v jednom stavení pod obrazem nějakého svatého pověšený svatební myrtový věneček. Byli to novomanželé, větvičky myrty na věnečku byly ještě dosti svěží. Tak jsem dal myrtu do jitrnic, ovšem že jsem musel celý svatební věneček třikrát pařit ve vařící vodě, aby lístky změkly

a pozbyly příliš štiplavé vůně a chuti. To se rozumí, že když jsem jim bral ten svatební myrtový věneček do jitrnic, že bylo mnoho pláče. Rozloučili se se mnou s ujštěním, že za takové rouhání, poněvadž věneček byl svěcený, nejbližší koule mne zabije. Vy jste jedli přece mou jitrnicovou polévku a nikdo z vás nepoznal, že místo marjánkou voní myrrou.“

„V Jindřichově Hradci,“ ozval se Švejek, „byl před lety uzenář Josef Linek a ten měl na polici dvě krabice. V jedné měl směs všeho koření, které dával do jitrnic a jelit. V druhé krabici měl prášek na hmyz, poněvadž ten uzenář už několikrát zjistil, že rozkousali jeho kunšofti v buřtě štěnici nebo švába. Von vždycky říkal, pokud se týká štěnice, že má kořenou příchůť po hořkých mandlích, které se dávají do bábovek, ale švábi že v uzeninách smrdějí jako stará bible prolezlá plísni. Proto von držel na čistotu ve své dílně a zasepal všude ten prášek na hmyz. Takhle jednou dělá jelita a měl přitom rýmu. Popadne tu krabici s práškem na hmyz a vsypal to do prejtu na jelita, a vod tý doby v Jindřichově Hradci chodili pro jelita jen k Linkovi. Lidi se mu tam přímo hrnuli do krámu. A von byl tak chytřej, že přeci na to přišel, že to dělá ten prášek na hmyz, a vod tý doby objednával si na dobírku celé bedničky s tím práškem, když byl předtím upozornil firmu, od které to bral, aby na bedničku napsali ‚Indické koření‘. To bylo jeho tajemství, s ním šel do hrobu, a nejzajímavějším bylo to, že z těch rodin, kde brali jeho jelita, vodstěhovali se všichni švábi a štěnice. Vod tý doby patří Jindřichův Hradec k nejčistším městům v celejch Čechách.“

„Už jsi skončil?“ otázal se jednoroční dobrovolník Marek, který chtěl patrně též vmísiti se do rozhovoru.

„S tím bych už byl hotov,“ odpověděl Švejek, „ale znám podobný případ v Beskydách, ale vo tom vám povím, až budeme v gefechtu.“

Jednoroční dobrovolník Marek se rozhovořil: „Kuchařské umění nejlépe se pozná ve válce, zejména na frontě. Dovolím si učiniti malé přirovnání. V míru četli jsme a slyšali o takzvaných ledových polívkách, to jest polívkách, do nichž přidává se led a které jsou velice oblíbeny v severním Německu, Dánsku a Švédsku. A vidíte, přišla válka, a letos v zimě v Karpatech měli vojáci tolik zmrzlé polévky, že ji ani nejedli, a je to přece specialita.“

„Zmrzlý guláš dá se jíst,“ namítl účetní šikovatel Vaněk, „ale ne dlouho, tak nanejvýš týden. Kvůli tomu naše devátá kumpanie pustila pozici.“

„Ještě za míru,“ s neobyčejnou vážností řekl Švejek, „točila se celá vojna

60 Pokračování slavného výprasku

kolem kuchyně a kolem nejrozmanitějších jídel. Měli jsme vám v Budějovicích obrlajntanta Zákrejse, ten se točil pořád kolem důstojnický kuchyně, a taky, když nákej voják něco proved, tak si ho postavil hapták a pustil se do něho: „Ty pacholku, jestli se to bude ještě jednou opakovat, ták udělám z tvý huby důkladně naklepanou roštěnku, rozslápnu té na bramborovou kaši a pak ti to dám sežrat. Poteče z tebe kaldoun s rejží, budeš vypadat jako prošpikovanéj zajíc na pekáči. Tak vidíš, že se musíš polepšit, jestli nechceš, aby lidi mysleli, že jsem z tebe udělal fašírovanou pečení se zelím.“

Další výklad a zajímavý rozhovor o používání jídelního lístku pro vychování vojinů před válkou byl přerušen velikým křikem nahoře, kde končil slavnostní oběd.

Ze zmatené směsi hlasů vynikal křik kadeta Bieglera: „Voják má již v míru znát, čeho vyžaduje válka, a ve válce nezapomínat, čemu se naučil na cvičišti.“

Potom bylo slyšet supění poručíka Duba: „Prosím, aby bylo konstatováno, že jsem již potřetí uražen!“

Nahoře děly se velké věci.

Poručík Dub, který choval známé záludné úmysly s kadetem Bieglerem před tváří batalionskomandanta, byl hned při vstupu uvítán důstojníky velkým řevem. Účinkovala znamenitě na všechny židovská kořalka.

Tak volali jeden přes druhého, narážejíce na jezdecké umění poručíka Duba: „Bez štolby to nejde! – Splašený mustang! – Jak dlouho jsi se, kamaráde, pohyboval mezi kovboji na Západě? Krasojezdec!“

Hejtman Ságner rychle do něho vrazil odlivku prokleté kořalky a uražený poručík Dub zasedl za stůl. Přistavil si starou rozbitou židli k nadporučíkovi Lukášovi, který ho uvítal přátelskými slovy: „Všechno jsme již snědli, kamaráde.“

Smutná postava kadeta Bieglera byla jaksi přehlédnuta, přesto, že kadet Biegler přesně dle předpisu hlásil se kolem stolu hejtmanovi Ságnerovi služebně a druhým důstojníkům, opakuje kolikrát za sebou, ačkoliv ho všichni viděli a znali: „Kadet Biegler přibyl do štábu bataliónu.“

Biegler vzal si plnou sklenici, usedl potom zcela skromně k oknu a čekal na vhodný okamžik, aby mohl hodit do povětří některé své znalosti z učebnic.

Poručík Dub, kterému ty hrozné přiboudliny lezly do hlavy, klepal prstem o stůl a zčistajasna obrátil se k hejtmanovi Ságnerovi:

„S okresním hejtmanem jsme vždy říkali: Patriotismus, věrnost k povinnosti, sebepřekonání, to jsou ty pravé zbraně ve válce! Připomínám si to zejména dnes, když naše vojska v dohledné době překročí hranice.“